ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 } To EUROPE:
half year...... 1.00 } per year...... $2.50
single copy... .05 } half year..... 1.25

СВОБОДА

ЗАПОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 } До Европи:
на пів року 1.00 } на рік......... $2.50
поод. число .05 } на пів року 1.25

УРЯДОВИЙ ОРҐАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 23-го жовтня 1913. Ч. 43. VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, October 23, 1913. N. 43.

ПРОТОКОЛ

з річного засіданя Гол. Уряду Руского Нар. Союза в Америці відбувшого ся на днях 9, 10, 11 і 12 вересня 1913 р. в місті Buffalo, N. Y.

(Дальше).

51. Провіденс, Р. Ай.
52. Майнерсвіл, Па.
53. Меєрсдейл, Па.
54. Балтімор, Мд.
55. Ню Александрія, Па.
57. Гейзелтон, Па.
58. Ланкестер, Н. Й.
59. Мікіс Ракс, Па.
60. Тейлор, Па.
61. Пітсбурґ, Па.
62. Кайзер, Па.
63. Шенандоа, Па.
64. Вілкебері, Па.
66. Клівленд, О.
67. Перт Амбой, Н. Дж.
68. Найставн, Па.
69. Шікаґо, Ілл.
70. Сейр, Па.
71. Ню Йорк, Н. Й.
72. Елєворт, Па.
73. Чіголм, Мінн.
74. Ню Йорк, Н. Й.
75. Спанґлер, Па.
76. Трентон, Н. Дж.
77. Скрентон, Па.
78. Бівердейл, Па.
80. Лорейн, О.
81. Сайкевіл, Па.
82. Пітсбурґ, Па.
83. Мікіспорт, Па.
84. Нюарк, Н. Дж.
85. Смок Рон, Па.
86. Карнеґі, Па.
87. Лакавана, Н. Й.
88. Ойл Сіти, Па.
89. Юнґставн, О.
90. Елізабетпорт, Н. Дж.
91. Ню Йорк, Н. Й.
92. Алентавн, Па.
93. Каліфорнія, Па.
94. Перт Амбой, Н. Дж.
96. Донора, Па.
97. Скрантон, Па.
98. Джерзи Сіти, Н. Дж.
99. Фредріктавн, Па.
100. Ст. Луіс, Мо.
101. Діксонвіл, Па.
102. Гейзелтон, Па.
103. Ґінтер, Па.
104. Своєрс, Па.
105. Порт Джервіс, Н. Й.
106. Вінанн, Н. Й.
107. Бруклин, Н. Й.
108. Ню Йорк, Н. Й.
109. Дженет, Па.
110. Кінґстон, Па.
111. Байон, Н. Дж.
112. Маганой Сіти, Па.
113. Порт Бовклей, Па.
114. Бел Валей, О.
115. Деслодж, Мо.
116. Дерри, Па.
117. Ст. Клер, Па.
118. Скрентон, Па.
119. Філяделфія, Па.
121. Вест Пулман, Ілл.
122. Белфонт, Па.
123. Трентон, Н. Дж.
124. Кромптон, Р. Ай.
125. Вілмінґтон, Дел.
126. Нантікок, Па.
127. Пітсбурґ, Па.
129. Вест Нютовн, Па.
130. Спрінґ Валей, Н. Й.
131. Пітсбурґ, Па.
132. Тейлор, Па.
133. Джерзи Сіти, Н. Дж.
134. Тресков, Па.
135. Гудсон, Н. Й.
136. Ембрідж, Па.
137. Сиракюз, Н. Й.
138. Обурн, Н. Й.
139. Ґлеспорт, Па.
140. Лорейн, О.
141. Елізабет, Н. Дж.
142. Мадера, Па.
144. Голден, В. Ва.
145. Комбола, Па.
146. Іст Ст. Луіс, Ілл.
147. Авока, Па.
148. Монесен, Па.
149. Мінеаполіс, Мінн.
150. Манор, Па.
151. Слейтдейл, Па.
152. Трой, Н. Й.
153. Юнґставн, О.
154. Централія, Па.
155. Джоліет, Ілл.
156. Джемейка, Н. Й.
157. Юнґставн, О.
156. Мілвіл, Н. Дж.
159. Гейлвуд, Па.
160. Вестчестер, Н. Й.
161. Стейпелтон, Н. Й.
162. Шікаґо, Ілл.
163. Нюбурґ, Н. Й.
164. Комбола, Па.
165. Ашлей, Па.
166. Честер, Па.
167. Клівленд, О.
168. Перт Амбой, Н. Дж.
169. Ансонія, Конн.
170. Геркімер, Н. Й.
171. Борнсайд, Ілл.
172. Скарбро, В. Ва.
173. Когус, Н. Й.
174. Гейзелтон, Па.
175. Дравосбурґ, Па.

Слідуючі нові відділи приступили до Р. М. Союза в Амереці від Гол. XII. Конвенції Р. Н. Союза.

14. Вест Павлет, Вт.
53. Маєрсдейл, Па.
67. Перт Амбой, Н. Дж.
94. Перт Амбой, Н. Дж.
98. Джерзи Сіти, Н. Дж.
107. Бруклин, Н. Й.
108. Ню Йорк, Н. Й.
114. Бел Валей, О.
121. Вест Пулман, Ілл.
133. Джерзи Сіти, Н. Дж.
134. Тресков, Па.
137. Спракюз, Н. Й.
148. Монесен, Па.
149. Мінеаполіс, Мінн.
150. Манор, Па.
151. Слейтдейл, Па.
152. Трой, Н. Й.
153. Юнґставн, О.
154. Централія, Па.
155. Джоліет, Ілл.
156. Джемейка, Н. Й.
157. Юнґставн, О.
158. Мілвіл, Н. Дж.
159. Гейлвуд, Па.
160. Вестчестер, Н. Й.
161. Стейпелтон, Н. Й.
162. Шікаґо, Ілл.
163. Нюбурґ, Н. Й.
164. Комбола, Па.
165. Ашлей, Па.
166. Честер, Па.
167. Клівленд, О.
168. Перт Амбой, Н. Дж.
169. Ансонія, Конн.
170. Геркімер, Н. Й.
171. Борнсайд, Ілл.
172. Скарбро, В. Ва.
173. Когус, Н. Й.
174. Гейзелтон, Па.
175. Дравсрсбурґ, Па.

Слідуючі відділи Р. М. Союза зістали виключені з орґанізації за неплачене вкладок.

Відділ 17. Мейфілд, Па. мав 3 членп.

Відділ 21. Бел Вернон, Па. мав 7 членів.

Відділ 65. Мікіспорт, Па. мав 1 члена.

Відділ 95. Шефілд, Па. мав 1 члена.

Відділ 143. Ню Кенсінґтон, Па. мав 7 членів.

Разом зістало виключених 5 відділів.

Слідуючі відділи Р. М. Союза злучили ся.

Відділ 56. з відділом 40., оба від. в Карнеґі, Па.

Відділ 120. з відділом 84., оба від. в Нюарк, Н. Дж.

Відділ 128. з відділом 26., оба від. в Нортгемптон, Па.

З днем 1-го вересня 1912 р. Р. М. Союз в Америці числив разом 135 відділів з 1.950 членів.

Від 1-го вересня 1912 р. до 31-го серпня 1913 р. до Р. М. Союза в Америці приступило разом 40 нових відділів.

З днем 31-го серпня 1913 р. Р. М. Союз в Америці числить 175 відділів з 3.950 членами.

В протягу одного року Р. М. Союз побільшив ся о 40 відділів і о 1.640 членів.

Виказ приступивших членів до Руського Молодечого Союза в Америці за час від 1-го вересня 1912 р. до 31. серпня 1913 року.

Число	Місяці	Рік	Нові чл.	Пр. на ново	Пр. з перест. лист.	Разом
1	Верес.	1912	50	3	1	54
2	Жовт.	„	88	—	2	90
3.	Падол.	„	120	4	—	124
4	Груд.	„	138	2	8	148
5	Січень	1913	211	—	11	222
6	Лютий	„	319	—	6	325
7	Марець	„	295	—	16	311
8	Цьвіт.	„	251	6	8	265
9	Май	„	130	1	2	133
10	Червень	„	128	5	—	133
11	Липень	„	136	68	—	204
12	Серпень	„	130	63	7	200
			1996	152	61	2209

Від 1-го вересня 1912 р. до 31-го серпня 1913 р. разом принято нових членів до Р. М. С. 1.996
Разом принято на ново членів 152
Разом принято з перест. лист. чл. 61

Загальне число приступивших членів 2.209

Виказ вичеркнених і т. п. членів з Р. М. Союза в Америці за час від 1-го вересня 1912 р. до 31. серпня 1913 р.

Число	Місяці	Рік	Вичеркнено	Взяло перест. листи	Виступили і перейшли до Р. Н. С.	Померло	Разом
1	Верес.	1912	18	5	4	1	28
2	Жовт.	„	26	10	8	—	44
3	Падол.	„	28	4	3	—	35
4	Груд.	„	39	9	8	—	56
5	Січень	1913	27	1	2	4	34
6	Лютий	„	21	12	1	—	34
7	Марець	„	35	23	4	1	63
8	Цьвіт.	„	16	1	—	—	17
9	Май	„	28	5	—	5	38
10	Червень	„	116	6	—	1	123
11	Липень	„	21	—	4	4	29
12	Серп.	„	47	12	2	7	68
			422	88	36	23	569

Від 1-го вересня 1912 р. до 31-го серпня 1913 р. разом вичеркнено членів за неплачене 422
Разом взяли перест. листи членів 88
Разом виступило членів з Р. М. С. і перейшло до Р. Н. С. 36
Разом померло всіх членів Р. М. Союза 23

Загальне число відступивших чл. 569

Загальне зіставлене членів Р. М. С. по місяцям за час одного року, т. є від 1. вересня 1912 р. до 31. серпня 1913 р.

Число	Місяць	Рік	Ч. членів з початком місяця	Прибуло	Убуло	З кінцем місяця поміст. членів
1	Верес.	1912	1950	54	28	1976
2	Жовт.	„	1976	90	44	2022
3	Пад.	„	2022	124	55	2111
4	Груд.	„	2111	148	56	2203
5	Січ.	1913	2203	222	34	2391
6	Лют.	„	2391	325	34	2682
7	Марець	„	2682	311	63	2930
8	Цьвіт.	„	2930	265	17	3178
9	Май	„	3178	133	38	3273
10	Черв.	„	3273	133	123	3283
11	Лип.	„	3283	204	29	3458
12	Серп.	„	3458	200	68	3590
				2209	569	

З днем 1-го вересня 1912 р. в Р. М. Союзі було всіх членів 1.950
З днем 31-го серпня 1913 р. число членів Р. М. С. виносить 3.590

В протягу одного року, т. є від 1. вересня 1912 р. до 31. серпня 1913 Р. М. С. побільшив ся о 1.640

Членьство Р. Н. Союза і Р. М. Союза представляє ся в слідуючих числах:

Рік 1912.

З днем 1-го вересня 1912 р. число членів Р. Н. С. виносило 14.743
З днем 1-го вересня 1912 р. число членів Р. М. С. виносило 1.950

Разом число членів Р. Н. С. і Р. М. С. виносило 16.693

Рік 1913.

З днем 31-го серпня 1913 р. число членів Р. Н. С. виносило 17.908
З днем 31-го серпня 1913 р. число членів Р. М. С. виносило 3.590
Разом число членів Р. Н. С. і Р. М. С. виносило 21.498
Від 1-го вересня 1912 р. до 31. серпня 1913 р. Р. Н. С. побільшив ся о 3.165
Від 1-го вересня 1912 р. до 31. серпня 1913 р. Р. М. С. побільшив ся о 1.640

В протягу одного року Р. Н. С. і Р. М. С. разом побільшили ся о 4.805

(Дальше буде).

НОВИНКИ.

Ґовернор Сульцер засуджений.

Державний трибунал, зложений для розслідженя і осудженя політичних проступків нюйорського ґовернора В. Сульцера, узнав його дня 16. с. м. винним в трех пунктах численних закидів обнятих актом оскарженя. Іменно трибунал приняв як доказаний закид невірного спорядженя Сульцером виказу фінансових результатів виборчої кампанії при його виборі, закид фальшивого заприсяженя Сульцером сего невірного виказу, вкінци закид, що Сульцер намагав ся грізьбою усунути деякі докази проти своїх неправних поступків.

На підставі ствердженої вини Сульцера державний трибунал оголосив рівночаєно його усунене з уряду ґовернора нюйорської держави. Сей засуд Сульцера рівнає ся його політичній смерти мимо сего, що результат голосованя над рішенєм, чи державний трибунал має оголосити діскваліфікацію Сульцера раз на все до справованя Сульцером якогонебудь публичного уряду, випав для него корисно. Уряд ґовернора нюйорського стейту припав дотепершному урядовому заступникови Сульцера, Мартинови С. Ґлінови. який вже обняв формально свій новий уряд.

C233

Грізна ситуація в мексиканській справі.

Від публичного осьвідченя президента Вілсона перед конґресом Злучених Держав в мексиканській справі минуло кілька тижнів і через весь той час мексиканський президент-узурпатор ґен. Гуерта зручно крив ся з своїми дійсними плянами полишеня на стало при власти в краю. Позірно ґен. Гуерта нібп підчинив ся катеґоричним жаданям американського уряду, щоби як найскорше перевести в Мексику вибори президента, та сим, з безуслівним виключенєм своєї особи як можливого президента з вибору, привести в краю конституційно-політичний лад. Се робив ґен. Гуерта тільки позірно, а в дійсности всякими способами підготовляє в Мексику для себе терен, щоби при недалеких виборах вийти президентом. Очевидно, що колиб при виборах ґен. Гуерту вибрано президентом, він під ніякими услівями не уступив би добровільно зі свого уряду, отже хиба силою прийшлоб ся Американцям усувати Гуерту з Мексика. Що Гуерта має такі пляни, виходить з сего, що він в послідних днях завісив в цілім краю конституцію, оголосив себе диктатором а послів до парляменту, які йому були противні, казав арештувати і доси їх держить у вязниці. Такого стану в Мексику не може довше терпіти уряд Злучених Держав, який є в тім безпосередно інтересований, щоби в сусідній мексиканській державі, де переважна часть веяких підприємств знаходить ся в руках Американців, запанував вкінци якийсь правний і політичний лад, та щоби керманичем мексиканської републики не був ґен. Гуерта, здекльований ворог Американців та Злучених Держав. В тих днях має вийти з Вашінґтону під адресою ґен. Гуерти послідне упімнене і коли Гуерта не піддасть ся сим послідним жаданям Злучених Держав, буде мусів американський уряд виступити проти ґен. Гуерти чинно. Найблизші дни рішать про остаточне розвязане мексиканської справи; оружна інтервенція Злучених Держав в Мексику є дуже правдоподібна.

Новий еміґраційний закон в Австрії.

Австрійське міністерство торговлі випрацювало проєкт нового еміґраційного закона, який має бути предметом нарад в парляменті вже на засіданях найблизшої сесії. Новий закон змірає до утрудненя еміґрації, тому після його постанов буде значно розширений обсяг діланя і право контролі в справах еміґрації міністерства внутрішних справ, якому підлягають еміґраційні аґенти. Намірене є також введенє в Австро-Угорщині в дорозі міністерського розпорядженя пашпортового примусу для тих мущин, які ще є обовязані до військової служби. Сим людям взагалі не буде вільно виїздити з границі держави; буде міг виїхати тільки той, хто докаже, що виповнив свої військові обовязки.

З сеї наміреної протиеміґраційної акції австрійського правительства видко, що верховодячі сфери у Відни на правду затрівожили ся сим великанським браком рекрутів, який підчас сегорічної бранки в Галичині показав ся в наслідок масової еміґрації молодих людий за границі держави. Цікаво тільки буде знати, чи австрійський уряд подумає рівночасно над тим, щоби молодим людям, яких насильно хоче задержати дома, щоб могти заповнювати ними кадри своєї боєвої сили — запевнити можність зарібків в краю, бо доси десятки тисяч молодих, найліпших до праці людий, в наслідок браку зарібків в краю були засуджені хиба на голодову смерть.

ПОВІДОМЛЕНЄ І ОСТОРОГА.

На послідним річнім засіданю Гол. Уряду Р. Н. Союза в Буфало, Н. Й., ухвалено, що Гол. касієр Р. Н. Союза не буде вже більше посилати осібних поквітовань до місцевих урядників відділів Р. Н. Союза на одержані від них квоти за розмети. За такі повідомленя служити будуть від тепер місячні касові звіти, публиковані за кождий раз у „Свободі".

Остерігає ся урядників місцевих відділів Р. Н. Союза, щоби не важили ся посилати до головної каси Р. Н. С. таких чеків, які опісля бувають протестовані. Урядники, котрі в імени якогось відділу надішлють на руки гол. касієра чек, що опісля буде дотичним банком запротестований, наразять свій відділ на суспензію.

Ал. Шаршонь,
гол. кас. Р. Н. Союза.

РОДИМЦІ! ЯВЛЯЙТЕ СЯ ЧИСЛЕННО НА ВІЧАХ, УСТРОЮВАНИХ ПРОСЬВІТНОЮ КОМІСІЄЮ Р. Н. СОЮЗА!

ПРОСЬВІТНІ ВІЧА.

Lancaster, N. Y.

Заходом „Просьвітної Комісії" відбуло ся в нас дня 20-го вересня с. р. просьвітне віче, на яке прибув делеґат „Просьвітної Комісії", п. Дм. Андрейко.

Віче відкрив п. М. Котанський та попросив на предсідателя о. І. Ортиньского. По проголошеню вступного слова, в якім вияснив ціль і задачі „Просьвітної Комісії", о. Ортинський покликав на секретарів віча пп. С. Кіня і Т. Кіня, а відтак уділив голосу делеґатови, п. Андрейкови.

Гарна і дуже поучаюча була промова п. Андрейка, який доказав, що коли руському народови не так живе ся, як иншим народам, то головної причини шукати треба в браку осьвіти у наших людий. Коли хочемо зазнати ліпшої долї, мусить кождий Русин і кожда Русинка стреміти до осьвіти.

Горяча промова п. Андрейка зробила на всіх присутних велике вражінє, тож на його зазив, щоби тутешні Русини записували ся в члени тов. „Просьвіта", сейчас богато присутних вписало ся і зложили на руки секретарів віча вступне і членські вкладки. На цїли тов. „Просьвіта" зібрано на вічу $9.75. Бр. сьв. Василія жертвувало від себе $5.00 — разом зібрано $14.75.

Як відпоручника Русинів з Ланкастер і Депю до „Просьвітної Комісії" вибрало віче п. С. Кіня.

В своїй кінцевій промові подякував о. предсїдатель всім вічевикам за пильну і численну участь у зборах, а іменем присутних висказав сердечну подяку п. делеґатови Андрейкови за виголошене на вічу просьвітного реферату.

Віче закінчило ся відсьпіванем народного гимну та кількох патріотичних і народних пісень.

На сїм місци дякуємо щиро о. пароходи Ортиньскому за щирі труди, які він поклав при уряджено в нас просьвітного віча, а до всїх Русинів і Русинок в Ланкастер і Депю відзиваємо ся з сердечним зазивом, щоби всї чим скорше записувались в члени новозаложеного товариства „Просьвіта".

С. Кінь, секр.
Т. Кінь, секр.

Думки хлопа.

Давно я до вас нїчого не писав, людоньки добрі, бо я був на другім сьвіті, де і відпічнеш і вивчасуєш ся добре, де нема нї пана старости, нї жандармів, нї екзекутників а тільки їдж, скільки захочеш. А вернеш з відтам до Галичини, — Господи! все лихо, а хотївбись їсти, та нема що.

Я вже дві недїлї так хочу житного хлїба, що витримати не можу, а тут — розступи ся, сира земле, в цїлім селї нема навіть житного підпалка. Даю вже два бохонцї ячмінного за один житний: кождий рад би менї заміняти, та ба... коли і він сам не має.

І ячмінний хлїб добрий, як нема житного, але, бачите, якусь дістаю оскому, і не можу нїчого так добре зубами перемолоти, тільки румиґаю.

А що буде, як зїйдемо на вівсяні паленицї? Певно знова схоче ся ячмінного хлїбця. То певно не так дуже потреба того житного хлїба, але видите, вже така погана людська натура. Як раз Господь Бог не зародив за гріхи чоловіка жита, то люди хочуть житного хлїба. Отже і я задумую писати петицію до Відня, щоби менї прислали хоть на Різдво бохонець житного хлїба.

А чи читали ви, людоньки добрі, в ґазетах, що поза границями Галичини панує велика холєра, яка вже і до нашого краю заглядає?...

А то, знаєте, найбільше боїть ся холєри наше паньство, от приміром пан Бжуховський, Мошко Телеватий, бо вони перші кандидати до холєри. А ти, руський хлопе, чого маєш бояти ся, коли холєра тебе і так не чепить ся, бо і щож вона робила би у твоїм животї, як там вже не така холєра бувала. От подивись, брате, до уряду податкового, там ти по сто разів записаний на одній картцї. Але як би так припадково тота холєра прийшла у наше село — ай, ай, мамунцю рідна! Тож то наш „пане вуйце" обцїлував би її своїм „ужендовим" язиком геть усї части сьвіта...

Але як біда, то біда! По цїлих селах (вибачайте за слово) велика свиньска зараза. Навіть пан секретар писали по якісь порошки до старостства, за котрі громада заплатила 20 корон, а жадна бестія ани нюхати їх не хотїла, тільки нюхав пан начальник і пан секретар, аж їм носи попухли. А пізнїйше відписали до старостства пан секретар що „сьродкі сом бардзо скутечне, о чем я і пан начельнік сем пшеконалї."

А до тої свиньскої зарази вийшла і свиньска реформа. Ви певно про неї не чули? Клопіт вам, люди. Сьміяти ся і плакати ся хоче! Ви знали, що то є „кульчики"? Се такі маленькі обручки, що то панї носять в ухах, от приміром панї старосцїна, панї маршалкова, інспекторова, директорова — взагалї кожда панї, котра є тільки панею.

Так було з давна, а тепер прийшла нараз така реформа, що кульчики мають носити всї свинї.

Правда, сї свиньскі кульчики не суть такі дорогі, як ті, що їх паньство носить, але лиш подібні, з блящками, а крім сего мають ті нумери, які мали округи при виборах послів. От приміром п. Герсти М. є послом округа 59, а моя свиня тому, що походить з сего польського округа, має на своїм кульчику також нумер 59. Без кульчика не мож тепер свинї анї купити, анї продати. Теперішні свинї мусять мати свою метрику, пашпорт і кульчик.

Ах, людоньки милї, що то крику і квику було, як приїхав до села той доктор від свиний і ходив від хати до хати, щоб зачіпати свиням кульчики. Цїле село біло за ним; професор зі школи за ним, всї дїти за ним. Люди сьміють ся, дїти кричать, пси гавкають і виють, свинї квичать, аж цїле село заворушилось. Тільки не знати, чи заразу видумано ізза кульчиків, чи кульчики ізза зарази. Ну, а як зарази нема? Овва! — або то тяжко зробити заразу? А сей доктор від свиний нащо учив ся?... Обжерла ся льоха ячменю, аж піна з рота валить, от вже і зараза, та ще яка тяжка зараза!

Тому то в нашім селї всьо заражене; анї купити, анї продати свинї, анї на двір випустити, бо і там стоїть жандарм з пальцем на пукавцї.

Але що там дурній свинї на тім залежить... Свиня все остане свинею, хотьби й заложив у рило і золотий кульчик. Зачне порпати рилом, почїхраєсь або покачаєсь в болотї, тай вже і по кульчику. Вона не так уважає, як та панї при фортепянї, що свого кульчика не ґубить. Але врештї хто знає, чи і свиня може свого кульчика де згубилаб, колиб їй так купити фортепян. Но, але чим вона гралаб на фортепянї? Коли дає ся свинї дріт до рила, то в тій цїли, щоб під нами не рила, — а дручок між ноги вкладаєсь й тому, щоби не лїзла, де їй не можна. А що се не цїлком певні средства, — знаєте, добрі люди, самі найлїпше.

Рие під нами, хто не хоче, а злазять ся до наших батьківських сїл і міст цїлими громадами Мазури та всяка инша зволоч.

Ви певно сего, людоньки, не чули, що в Галичинї є найбільше „патріотів". По инших краях родить ся „патріот" один на десять лїт, а у нас сто в однім роцї. Напише хто по руськи подане до старостства, вже „патріот"; домагаєсь на почтї руського рецепісу — „патріот"; розбив на вічу голову кумови, який кричав „ганьба", — „патріот"; записав ся до „Просьвіти" і не платив 6 лїт вкладок, — „патріот"; був раз на рік в читальнї, — „патріот"; ходить до руської церкви (бо в селї нема костела) — „патріот". І так тїшать ся наші люди, що є такими всякими „патріотами", а біда як сидїла під печию, так і далї спокійно сидить, та гонить раз за „патріотом", то знова „патріот" за бідою. У других народів є гаразд і добро, бо нема там всесторонних „патріотів", а у нас біда і нужда, бо маємо повно „патріотів", які богато кричать, а нїчого не роблять.

С. Туз.

Яр. Юлев.

Пан колятор.

В домі пароха С. царила повна тишина. Сьвященик виїхав в сусїдне село на соборчик, дїти пішли в лїс на грибы, а їмость сидїла на ґанку і латала дїточу ґардеробу.

Серпень доходив до кінця. Сонце вказувало підвечеркову пору.

Їмость відложила на хвилю роботу. Мундурик найстаршого сина, який вона тепер направляла, був так пошматований, що їмость не знала вже, як йому дати ради.

— Нї — говорила сама до себе — се неможливо. Никольцьо в сих лахах не може вже ходити до школи. Муж мусить справити новий мундурик. Справити... Гм... Коби то було за що. Удержати четверо дїтий в школах з такої голодівки не так легко....

Їмость сперла голову на руку і задумала ся.

Перед нею зеленїло чистеньке розлоге обійстє. На право присїв до землї оброслий мохом шпихлїр, за котрим починав ся цвинтар з старенькою церковцею. Напроти приходства ішла сільська доріжка, а з лївого боку обійстя стояли стодоли і стайнї.

На обійстю не було живої душі. Кромі їмостї лишила ся еще в хатї лише стара слуга, яка нездужаючи, лежала тепер в кухни на постели.

Приспоблююча тишина виливала сонливо на їмость. Задумавши ся і не счулась, як задрімала.

Тарахкотанє візка пробудило її. Вона отворила очи і побачила перед собою на візку якогось грубого панка. Панок зліз з візка і підійшов до їмостї.

— Чи я застав дома отця С..? — спитав здіймаючи легко капелюх.

— Нї, муж виїхав, верне аж в ночи — відповіла їмость.

— То я маю честь з панею добродійкою? Називаю ся Здзїслав Ж. властитель села П.

Їмость попросила гостя до сьвітлицї.

— Ваш муж подав ся, як панї знають, на парохію мого надання. Дивує мене, що по першій візитї не був ласкав заглянути ще раз до мене.

— Він дуже занятий, недавно еще й недомагав — оправдувала їмость свого мужа.

— Так? Прошу дуже... Але парохія добра, люди чемні, поле знамените. В селї ріка і всяка вигода. Лїпшої парохії й мріяти годї. Шкода би такої нагоди не використати.

— Я чула, що парохія добра, а нам таки здала би ся лїпша, бо на сїй прийде ся хиба з голоду гинути. Дїти ростуть, видатки чимраз більші...

Пан колятор усьміхнув ся легко і закліпав очима.

— А видять панї, я се сам бачу, що моє село наче призначене для паньства.

— О скільки я знаю, сеж головно й залежить від пана колятора дістати пароха, якого собі бажаєте — сказала несьміло їмость.

— Так, певно, я й бажав би якраз мати парохом мужа панї добродійки. Через те я сегодня й приїхав до паньства. І скажу отверто, я навіть вельми вдоволений, що застав саму панюю добродійку. Муж, як муж, а жінка все лїпше розуміє земські клопоти і потреби.

Пан колятор присунув ся близше до їмостї і став говорити шепотом.

— Добре склалось, що нас нїхто не чує. Я хочу з панею поговорити зовсїм щиро, але довірочно.

— Прошу дуже — відповіла їмость і споглянула на колятора здивованими очима.

— Справа така. Паньству треба лїпшої парохії, бо теперішна, то правдива голодівка. Моє село якраз для паньства. Паньство будуть в нїм щасливі і вдоволені. Я готов хочби й сейчас підписати презенту для отця добродія. Але знають панї, нинї такі часи, що треба всьо брати під розвагу... Нинї тяжко жити на сьвітї. Ось менї треба сими днями платити вексель... Чи паньство не могли би менї позичити десять тисяч корон?... Я презенту підпишу хочби й сейчас...

Їмость піднесла ся з крісла. Її очи заіскрили ся, лице зблїдло. Вона видимо провадила з собою внутрішну борбу.

— Пан колятор дарують — почала вона здержливим голосом — що я перерву розмову на порушену вами тему.

— Длячого? нас нїхто не чує. Ми говоримо довірочно.

— Се нїчо не значить. На щось подібне я, анї тим більше мій муж нїколи не згодимо ся. Волїємо вже дальше бідувати.

— Прошу зважити, що тратите знамениту парохію. Я прошу лише о позичку...

— Даруйте пане, але говорім про що иншого.

— Я лише з сим приїхав, про що иншого не маю охоти говорити. Кланяю ся.

Пан колятор взяв капелюх і не прощаючись вийшов з приходства. Візок покотив ся сїльською доріжкою і вже давно зник з овиду, а їмость ходила еще довго роздражнена по хатї, вкінци тяжко зітхнула і повернула до давної роботи. Постановила конечно привести до ладу мундурик свого найстаршого сина.

Хитрий шваб.

(Леґенда).

Коли ще Христос ходив по земли і всїм робив добродійства, прийшов раз до него Шваб і запитав: „Чим ти занимаєш ся, товаришу?" „Я ходжу по земли, научаю людий, та роблю їх щасливими" — відповів Ісус. — „Будемо ходити оба", — каже Шваб. „Добре" — сказав Христос. Коли вони ішли разом розмовляючи дорогою, що вела поміж два села, в котрих рівночасно дзвонили, запитав Шваб Ісуса: „На що се дзвонять?" „В тім селї дзвонять на похорон умершого, а там на весїлє", — відповів Христос. „То ти іди собі на похорон, а я піду на весїлє" — сказав Шваб — і розійшли ся. Пішов Христос на похорон і там воскресив умерлого, за що вдячні люди дали йому 100 золотих. Шваб пішов на весїлє і найняв ся за підчашного, за що йому при кінци весїля подарували один сотик. Утїшений, сей час пішов і дорогу, а побачивши з далека свого співтоварища, почав кричати підкидаючи сотик в гору; „Гляди, товаришу, я маю гріш, щож ти маєш?" Христос усьміхнув ся і сказав: — „Алеж, приятелю! я маю більше ніж ти", — і сказавши те отворив калитку і показав йому 100 золотих. Але Шваб не надумуючи ся, кинув свого сотика в гроші Христа тай каже: „Від тепер для нас буде все спільне". І пішли оба дальше, аж прийшли на пасовиско, де пасла ся череда овець. Тодї каже Христос до Шваба: „Іди, Швабе, до пастуха сих овець і купи ягня, а опісля зладь для нас!" Купив Шваб ягня і почав варити. Кинув цїле ягня в окріп, щоби варило ся, але печінки виплививали все на верха. Се розлютило Шваба. Він хопив за ніж, покраяв печінки і зїв. А коли вже обід був готовий, прийшов Христос і спитав, де дїли ся печінки. Але Шваб сказав, що ягня не мало печінок. „Як же ягня жило без печінок?" сказав Христос. Тодї Шваб закляв ся, що ягня не мало печінок. — Пішли дальше, аж чують дзвонять. „На що се дзвонять?" запитав Шваб. „Там дзвонять на похорон, а там на весїльний пир", — каже йому Ісус. — „Добре" — каже Шваб — „тепер ти іди на весїлє, а я піду на похорон, — але скажи менї, як се ти робив, воскресаючи умершого?" — „Я" каже Христос — „сказав йому: кажу тобі встань і умерший встав". „Добре" — каже Шваб — і пішов на похорон. Коли наднесли мерця, Шваб зрадів і закликав весело; „Станьте! Я його воскрешу, а як нї, то мене повісьте без суду і права". Люди обіцяли Швабови 100 золотих і зложили домовину на земли. Шваб приказав отворити домовину і зачав кричати: „Тобі кажу встань". — Кричить раз, другий, третий і десятий, але умерлий все лежить на своїм місци і анї рушить ся. Тодї Шваб розлючений закликав: „Лежи, собі до сто чортів, до судного дня". — Коли люди вчули ті слова, лишили домовину, пірвали Шваба і завели під шибеницю. Христос знаючи, що Шваб буде в біді, поспішив йому на ратунок і наспів якраз, коли Шваб мало що не повис на шибеници. — „О, добрий товаришу, щож ти зробив?" — спитав Христос. Шваб був дуже злий і почав кричати і нарікати, що Христос його добре не вивчив слів потрібних для умершого. — „Я добре научив", — сказав Христос — „а як ти скажеш, де є печінки, то я тебе увільню від смерти". — „Я кажу раз правду, що ягня не мало жадних печінок", — сказав Шваб. — „Скажи правду, то тодї я воскрешу умершого і тебе увільню від кари", — сказав Христос. — Але Шваб почав кричати: „Повісьте мене, повісьте! — сей мене напастує за якісь печінки, — а я кажу йому ясно, що ягня печінок не мало. — Повісьте мене, повісьте чим скорше!" — Коли Христос то вчув казав його пустити, а сам воскресив умершого.

Вдячні люди дали Христови 100 золотих. Христос і Шваб знов пішли собі разом дорогою. В дорозї сказав Ісус до Шваба: „Візьми сї гроші, подїли їх на три части, ми ними подїлимо ся, а потім розійдемо ся". Шваб запитав ся цікаво: „А чомуж кажеш дїлити ті гроші на три части?" Тодї сказав Христос: „Одна часть буде для мене, друга для тебе, а трета сему що зїв печінки". Шваб закликав втїшно: „А то я зискаю, бож то прецїнь я зїв печінки". Сказавши се, хопив дві части гроший і попращав ся з Христом на завсїгди.

З нїмецького переклав **Іван Кудла**, ученик Міс. Інституту в Бучачи.

О. Вуличний.

Зірвав ся сильний вітер.

(Нарис.)

Осїнний, дрібний холодний дощ сїче обвисле гилє придорожних верб, на сїножати мокне, квасить ся отава. Осїнний холод проймає аж до кости, дрібці краплї дощу, здасть ся, до серця добирають ся. Тягар сїрих хмар давить душу. Буває, що такий дощ два-три днї сїче землю, потім несподївано перестає, а зриваєсть ся нагальний вітер, шарпає дерева, свище поміж їх гилєм і зриває перші пожовклі листки. Тодї, кажуть, хтось повісив ся.

В такий день гостинцем з села понад ровом ішов середного росту, трохи горбатий, похилений парубок Матвій Баняк. Він вийшов на горбок, станув і дивить ся на село, що розтягнуло ся в долинї. Дивить ся, дивить ся, зітхне тяжко, махне рукою тай дальше іде і розбрискує босими ногами болото. Потім знов стає, дивить ся на смутний цвинтар за селом, знов тяжко зітхне, але вже не махає рукою, тільки стирає рукавом сльозу, що горохом котить ся по счорнїлім лицї.

На плечах у нього на палицї невеликий клунок і черевики і він через те видасть ся ще більше горбатим і похиленим. Штани він підкотив аж до колїн і до його волохатих литок чіплють ся розбрискуване болото. Криси при капелюсї відмокли і обвисли.

Матвій Баняк служить у Львові у одного пана при конях. Тата не тямить, а як мати вмерла, лишило ся їх двоє: він і молодша від нього сестра. Сестру взяла до себе тїтка, а він пішов на службу в сусїдне село. Вісїм лїт йому тодї було. Послїдне добре слово він чув від умираючої матери. Служив він в кількох селах, і як ішов на иншу службу, то все був близше Львова. Тепер йому двацятьтретий рік і у Львові служить вже пять років.

Тамтого тижня він дістав лист, дав комусь прочитати і там було написано, щоби він як найскорше приїздив до дому, бо сестра дуже хора.

І отсе передвчера вона померла, нинї перед полуднем її поховали і він знов вертає до Львова і несе в своїм серцї великий жаль і біль.

Матвій Баняк дивить ся на вербу і йому здасть ся, що се тая черешня, що росте недалеко того гробу, в котрім лежить його сестра. В шумі придорожних верб причуваєть ся йому шум цвинтарних тополь, похоронний сьпів і плач старої тїтки. Побачив біле сьвіже дупло у вербї і йому привиджуєть ся біла соснова трумна... Він оглядаєть ся поза себе: села вже не видко, анї цвинтаря і приспішує ходу. А дрібний дощ сїче.

Звісив голову, його дальші днї стали йому перед очима.

І нинї так, і завтра так і позавтра... Вставай досьвітками, давай коням їсти, чисти їх, рубай дрова, в голодї і холодї товчи ся цїлими днями з цеглою, з камінем, а потім вечером крики, що мало вивіз, що конї мають паси від батога, що... Заснути годї, кости щемлять, руки болять, ноги ломлять... І нинї так, і завтра і позавтра...

А цїлий час насьміхи і лайка. Так від малої дитини. Тут над оком знак — кінь вдарив, тут на руцї знак від сокири, під грудьми чув переломане ребро...

Смеркло ся.

— А хиба їй було лїпше? — Добре, що вмерла. — Баняк вишепотїв ті слова і ще більше нагнув ся до землї.

Дощ не переставав росити, темнїло чимраз більше, розгойдував ся вітер.

— Так, їй тепер лїпше, так, лїпше — шепотїв він. Поипотав ся о камінь і мусів оперти ся руками до болота.

— А менї як нинї, так завтра...

Стало цїлком темно, лиш по боках гостинця невиразно зарисували ся дерева. Тоска без милосердя тисла його серце, розпирала груди. Кругом мелькають тїни і привиджуєть ся йому викривлене передсмертною усьмішкою сестрине лице. Він примикає очи, тре їх пальцями. Обезсилений сїв на купцї битого каміня, стиснув лице долонями і тяжко застогнав.

— А менї як нинї так завтра, все одно... все одно — шептав і скулив ся, аж дотикав чолом землї. Думки клубили ся в його голові і ранили мозок.

— Все одно, все одно — шепотїв Матвій Баняк, шепотїло листє верб, шепотїла бита дощем травиця в рові, шепотїв дощ, ударяючи об землю, шепотїли пересуваючі ся хмари. Довкола нього творили ся вінки мертвих голов, блїдих тїней стїна, подібних до його сестри, і сьміяли ся тим передсмертним її усьміхом... Баняк так тиснув кулаками примкнені очи, що бачив червоно-брудні плями.

— Все одно!... — Нагло дико крикнув він, зірвав ся, горячково розплутав шнурок з клунка і побіг з ним до чорніючого ся дерева...

— — — — — — — — — — — —

Зірвав ся сильний вітер і хитає судорожно покорченим тїлом Матвія Баняка. З його рота сочить ся крівава піна, а верба стогне...

КАЛЄНДАР.

ЖОВТЕНЬ.

ч. ст.	Дні	Руські свята
23	Четвер	Евлампія
24	Пятн.	Филипа
25	Субота	Андроніка Пров.
26	Неділя	19. Карпа муч.
27	Понед.	Параскеви
28	Вівтор.	Лукіяна
29	Середа	Льонгина

НОВИНКИ.

Австрійський уряд проти еміґраційних аґентів.

Як доносять послідні телеґрафічні вісти з Відня, австрійський уряд взяв ся не на жарти до аґентів всіляких корабельних компаній, які улекшували молодим людям, що належали до війська, виїзд за море. Ті аґенти уживали всіляких способів, щоби людий належачих до війська безпечно перевести через австрійську границю. Австрійські власти обчислили, що в послідних часах в наслідок аґітаційної роботи і помочи еміґраційних аґентів при переході еміґрантів через границю, виїхало з Австро-Угорщини понад 170.000 людий, які належали еще до війська, в тім не менше як 10.000 молодих хлопців, що мали ставати до бранки.

Австрійський уряд звернув ся в першій мірі проти заступників корабельної лінії „Кенейдіен Пасіфік", що на велику скалю управляли недозволену аґітацію за зверхованєм людий до Канади, однак не оставив також на боці аґентів инших перевозових фірм. Понад 500 ріжним еміґраційним аґентам виточено карні процеси, а богато з них на приказ висших судових властий замкнули до вязниці еще перед розписанєм проти них карної розправи.

Сегорічною масовою еміґрацією з Австро-Угорщини, головно з Галичини за границї держави, заінтересував ся сам цісар Франц Йосиф, який казав міністрови війни предложити собі в тій справі подрібний звіт.

Конець сербсько-альбанської борби.

Послідні телеґрафічні вісти з Европи донесли, що на рішучий зазив австрійського уряду, Сербія згодила ся в найкоротшім часї вицофати свої війська з альбанської територїї. Сим здаєсь закінчить ся остаточно конфлікт між Сербією а Альбанією.

Холєра в Австро-Угорщині.

В скільськім повіті, в Опірци занедужали на холєру три особи; лишає ся недужих 7 осіб. В Тухлї і Славську стан незмінений, се є, в Тухлї є недужі дві особи, а в Славську одна. Бактеріольоґічні досліди виключили холєру в Козьовій в обох случаях смерти, які онодї лучили ся. Більше занедужань в Галичині доси нема.

До угорського міністерства внутрішних справ зголошено 26 м. м. 15 нових случаїв холєри в Будапешті. З Загреба доносять, що на провінції стверджено 13 занедужань на холєру, а три случаї смерти. В Сараєві не зайшов вже ніодин случай сеї пошести. Коли сей стан не погіршить ся, в жовтні будуть отворені школи в тих околицях.

З Угорської Руси.

В Ужгородї почали виходити заходом мункачівського епископа Антонїя два нові видавництва: „Читальня", бібліотека призначена для сільського народа і „Свѣтло" религійний місячник для молодежи.

Едвард Харкевич.

державний радник, б. директор академічної ґімназії у Львові по довгих а тяжких терпінях, упокоїв ся в Бозї, дня 24. м. м. в 59. році житя. Бл. п. Едвард Харкевич уродив ся в 1855. р. в Станиславові як син тамошного урядника староства. До ґімназії ходив в Станиславові, на університет у Львові та в Інсбруці. По укінченю фільософічних студий служив суплентом при ґімназії Франц Йосифа у Львові, потім одержав сталу посаду в Тернополї. Опісля був 12 лїт референтом при міністерстві просьвіти у Відні. В 1893 р. став директором академічної ґімназії у Львові і служив через 18. лїт. Від двох лїт проживав він на емеритурі у Львові. Похорони відбули ся в пятницю дня 26. вересня на Личаківське кладовище у Львові. В. є. п.!

Головний уряд „Соединенія" у владики С. Ортинського.

Часопись „Rusin" подає в послїднім числї вістку, що дня 15-го с. м. були на авдієнції у владики Ортинського головні урядники „Соединенія", іменно: М. Рушин, гол. предс., М. Юган, гол. контрольор, П. Дзмура, секретар і П. Жаткович, редактор „А. Р. Вѣстника". Предметом авдієнції мала бути справа підчиненя „Соединенія" під зверхність нашого Владики. „Rusin" пише, що хоч подробиці сеї авдієнції не є відомі, то однак можна сподївати ся по ній як найлучшого результату.

Катастрофа у воздусї.

Єще не втих відгомін страшної катастрофи на згорівшім на мори кораблї „Вольтурно", а вже донесли вісти з Европи про другу, може ще страшнійшу катастрофу, яка лучила ся на найбільшім воздушнім бальонї в Німеччині. Дня 17. с. м. спеціяльна комісія уряджувала в околиці Берлїна пробну їзду на тім воздушнім бальонї, який щойно недавно вибудувано та який мав бути приділений до служби німецької воєнної фльоти. Се був величезний воздушний бальон, найбільший, який досп вибудувано, предмет гордости інжінерської німецької штуки. Німцї покладали великі надії на сей бальон, якому віщовано, що він перший зможе перелетїти просторонь над океаном між Европою й Америкою. В днн, в якім лучило ся се нещастє, взнїс ся бальон гордо над німецькою столицею Берлїном у воздух, маючи в своїх трех човнах 28 людий. По короткім вже летї, з незнаних причин повстала на бальонї експльозія, яка в одній хвили спричинила пожар. Великий огненний стовп високо у воздусї вказував людям, які обсервували лет бальона, що склала ся з бальоном якась страшна пригода. Експльозія на бальонї була так сильна, що викинула з одного човна 6 людий, які очевидно вже без житя опинили ся на землї. По хвилї горіючий бальон упав на землю, придушуючи своїм тягаром зуглені вже тїла прочих 21 людий. Надбігла поміч. Люди почали горячково витягати з під румовища бальона потовчені і попалені тїла нещасливців, що їзду воздухом в страшний спосіб переплатили своїм житєм. Тільки двох людий видобуто єще живими. Один з них однак сейчас на місци сконав, а другого, молодого офіцира, страшно попареного, з випаленими очима, відвезено в безнадійнім станї до шпитала.

Страшна катастрофа в копальнї угля.

Дня 14-го с. м. склала ся в містї Кардіф в Анґлії страшна катастрофа в копальнї угля, при якій згинуло понад 400 робітників. Причиною катастрофи був вибух огню, який з великою скоростю огорнув цїлу західну часть копальнї. Сила експльозії була така велика, що кількох гірників, які стояли при вході до копалень, згинуло на місци. Одному робітникови, що стояв на яких 20 стіп від отвору копальнї, експльозія відірвала голову від тулова. В годину по вибуху видобуто з части копальнї, де не повстав пожар, 489 робітників. О ратованю робітників, які працювали по шибах, де шалїв огонь, не було навіть мови.

В божници згинуло 16 людий.

Велике нещастє притрафило ся Жидам в місточку Холоєві в Галичині на сам „Судний день". В часї молитви, коли місцева божниця була повна Жидів, хтось з присутних ненадійно крикнув „горить!" В одну мить почали Жиди втїкати, при чім дійшло до такої панїки, що серед шаленого стиску задусило ся 16 осіб. Крім сего богато осіб віднесло поважні ушкодженя на тїлї.

Справа формального признаня анґлійського горожаньства Канадійцям.

Анґлійське і канадійське правительство займає ся тепер справою формального надїленя анґлійським горожаньством всїх канадійських горожан. Є се річ дуже великої ваги для підданих всїх звязкових держав, узнаючих зверхність Анґлії, щоби їм було признане однакове горожанське право на рівні з горожанами властивої Анґлії.

Нещасливий випадок на зелїзниці.

Дня 19-го с. м. в наслїдок западеня зелїзничого моста коло Стейт Лайн, Місс., випав із шин зелїзний поїзд, який віз військовий транспорт, при чім 12 вояків утратило житє, а 22 офіцирів і жовнірів віднесло тяжкі ушкодженя на тїлї.

Відкритє незнаної землі.

В тих днях прибули до порту Ст. Міхаель на Алясцї два російські державні кораблї „Таймир" і „Вайгач", які через три роки в научних цїлях перебували на водах під бігуном, та північ від Сибіру. Комендант сих кораблїв, Вілїцький, подав до відома, що відкрив там незнану доси землю о величині Ґренляндії і сю нову землю обняв з посїдане в імени Росії. Американський адмірал Реагу, що відкрив північний бігун, проголосив по своїм поворотї научну супозицію, що в тих підбігунових околицях мусить знаходити ся більший обшар незнаної доси землї. Тому в минувшім роцї канадійський уряд вислав там спеціяльну научну експедицію під проводом капітана Стефенсона, щоби сю землю розслїдити. Стефенсон однак доси не повернув з своєї виправи, а тим часом незнану землю удало ся відкрити російській експедиції.

Страшний винахід.

Італїєць Улїві винайшов тепер приряд, при помочи котрого можна буде запалювати на дуже велику віддаль всякі вибухові матерії. Приряд сей полягає на переміні сьвітла в електричні дрогання, які доходять призначеної цїли і запалюють вибуховий матеріял. Отже сим прирядом буде можна висаджувати в повітрє всякі твердинї, кораблї і т. п. та спричинити експльозію в кождім місци, де лише находить ся вибуховий матеріял. Винахідник говорить, що його приклад зробить великий переворот в уоруженю війська та прямо зробить війну неможливою. Він хоче свій винахід дати на услугу в першій мірі своїй вітчинї, Італїї, а опісля Анґлії.

Кошт новітної гармати.

Фабрики гармат держать звичайно цїни своїх виробів в тайнї і лише дуже рідко вдасть ся декому сю тайну викрасти. Одна заграничиа держава одержала від французької фабрики свої замовлені матеріяли для артилєрії та заплатила ось такі цїни: за полеву гармату 16,500 франків, за віз для амуниції 6.000 фр.; за полеву кузьню 3.600 фр.; за фуражевий віз 2.300 франків. Набій гармати коштував 28 фр. Разом виносили кошти за батерію зложену в 4 гармат, амуниційних возів і т. д. і з 12 набоїв для кождої гармати округлу суму 185.000 франків. Цїни сї мають бути єще дуже невеликі супроти великої конкуренції на сїм поли у Франції. В инших випадках брали фабрики за комплєту батерію 200 до 300 тисячів франків. Знатоки твердять, що дуло в гармати видержить найбільше 4—5 тисячі стрілїв. Час, в якім вилїтає куля з дула гармат виносить одну сотну часть секунди. З того виходило би, що гармата може працювати лише 50 секунд а відтак робить ся неспосібною до стріляня.

Зріст видатків Нового Йорку.

Після оголошеного в тих днях фінансовою комісією звіту про міський буджет на будучий рік виходить, що комунальні видатки Ню Йорку виносити будуть в р. 1914 суму 200 мілїонів долярів. Як скоро зростають видатки міста Ню Йорку, послужити може факт, що буджет американської митрополії виносив в р. 1898 тільки 77 мілїонів долярів, збільшив ся отже в протягу 15 років о цїлих 123 мілїонів долярів.

Сибірські племена вимирають.

Відпоручники петербурського Музея імени Олександра III вислані для робленя дослїдів над сибірським племенем Орачан, яке скитає ся над ріками Нерчою, Коренґі і Вітіма, стверджують, що се племя скоро вимирає. Перед 10 роками навістила Орачан якась пошесть; дві третині племени тоді вимерло. За кілька лїт се племя перестане єствувати. Протягом останних двох віків вимер зовсім численний люд Омокі, не менше численне племя Юкаґірів; зникли зовсім Анаалї, що кочували над Анадурою. Всї народи, арійського походженя: Арини, Алавти, Камини зникли без слїду; зникають також єнісейські Остяки; скоро вимирають також наслїдком поширеної тут грузлавки Якути в алекмінськім окрузї і в іркуцькій ґубернії Буріяки.

Два острови зникли.

Два острови на Полудневім океанї зникли цїлком враз зі сотками мешканців з поверхні землї. Є се острови Фалькон і Гойє, що зникли підчас шалїючого гураґану, який формально все знищив, що на островах знаходило ся. Враз з появою гураґану наступили вульканїчні стрясеня, які спричинили, що острови запали ся в глубині океану.

Анґлійські робітники відчувають наслїдки балканської війни.

Властителї прядїлень бавовни в Ланкашір в Анґлії відбули збори, на яких постановили на якийсь час замкнути всї свої фабрики, бо продукція є занадто велика в відношеню до малих замовлень. Прядїлнї в Лянкашір виробляли свої фабрикати головно на вивіз до Туреччини і до балканських держав, звідки в послїдних часах в наслїдок війни на Балканї чим раз менше одержували замовлень. Завдяки отже балканській війнї в однім тільки анґлійськім містї около 120.000 робітників остало без працї.

Хто більше нездужає: бідний, чи богатий?

На питанє, хто більше нездужає, майже кождий відповідає: алеж очевидно бідний. Богатий має що їсти, має в що убрати ся, має де мешкати, не потребує працювати надмірно, немає стільки журби і клопотів, що бідний, отже є вільний від численних причин, які спроваджують хороби. Позірно так є, але супроти статистики інакше.

Товариство обезпеки на житє в Ґота опрацювало статистично около 20.000 случаїв обезпеки, які наслїдком смерти треба було оплатити. Сей звіт дїлить всї случаї смерти після недуг на: пошестні недуги, недуги серця, апоплєксію, грузлавку і т. д. Опісля дїлить обезпечених на три катеґорії заможности: обезпечених низше 3 тисячі марок, від 3 тисяч до 6 тисяч марок і повисше 6 тисяч марок.

Отже із звіту показує ся, що однї недуги ширять ся серед бідних верстів, инші знова роблять опустошеня серед богатих людий. Се унагляднює найкраще понизше таблицеве зіставлене, в якім є виказано кілько в данїй верстві померло процентово осіб на певні недуги:

	в бідній клясї	в середній клясї	в заможній клясї
з пошестних недуг:	107.8	99.5	90.4
цукрова недуга:	41.1	103.3	161.6
серцевий удар:	93.4	102.7	103.5
недуга мозка і ума:	78.3	100.9	128.2
острі недуги віддихових доріг:	122.2	92.8	84.2
грузлавка:	131.8	95.2	65 [illegible]
недуги серця і посудин крови:	82.7	98.4	128.9
недуги нирок:	91.9	61.6	129.7
недуги міхура:	79.2	100.8	127.8
самовбійства:	93.3	90.7	130.8

Числа вказують, що лише деякі недуги частїйше навідують убозші верстви, тї іменно, які стоять в звязи з недостаточним віджпвлюванєм, з працею на отвертім воздусї без огляду на погоду. Зате богато инших недуг, як недуга серця, цукрова, нирок, умові недуги переслїдують переважно заможнїйші круги.

В кратері Везувія.

Неаполїтанський учений проф. Маллядра з двома товаришами підприняв прогульку в глубину кратера Везувія і потрафив дійти так далеко, як нї один з його попередників. Пороблені в глубинї кратеру оглядини професора Маллядри вказують на близьку небезпеку несподїваного вибуху вулькану. Проф. Маллядра довершив сю ризиковну прогульку вже третий раз. В часї першої прогульки дійшов на 650 стіп в глубину, в другій до 820, в третій, перевисшаючій вислїдом всї попередні, до 1000 стіп.

Хотїла переплисти море.

Лїлї Шміт, одна з найлїпших пливачок Анґлії, що вже здобула неодну нагороду, уперла ся конче переплисти морський пролив, який знаходить ся між Анґлією а Францією. Вона почала плисти рано о год. 3-ій і плила доволї довго, хоча температура води була низька. За нею їхали в лодцї пливаки та її сестра, щоби на случай небезпеки дати її поміч. І дійсно вже по трех годинах треба було панї Шміт дати поміч. Нечайно опустили її сили, так що вона втратила притомність. Двох найлїпших пливаків кинуло ся до води на поміч. Приходило се їм дуже важко, бо тїло пливачки було насмароване товщею, тож руки пливаків зісовгували ся. З трудом лише удало ся їм витягнути завзяту пливачку з води, котрій здаєсь по тій небезпечній пригодї, не прийде більше охота перепливати море.

Як великі пани кажуть собі платити.

В Анґлії є 202 особи, яких річна урядова пенсія, рахуючи в австрійських грошах виносить більше як 150.000 корон. Сї 202 особи беруть разом 39,696.000 корон, себто пересїчний дохід кождого з них виносить 183.000 корон. Дальше є понад 20 осіб з річною пенсією понад 200.000 корон, а річні побори ріжних директорів зелїзничих і корабельних товариств виносять від 120.000 до 250.000 корон.

Анґлійські міністри беруть річно по 120.000 корон, але ще більші пенсії беруть деякі урядники. І так льорд-канцлєр бере річно 240.000 корон, а ґенеральний прокуратор держави мусить „вдоволити ся" скромною пенсією в квотї 161.000 корон; ґенеральний адвокат має тільки 144 тисяч корон.

Найвисшу державну пенсію в Анґлії бере льорд-намістник Ірляндії, який за свою не дуже зрептою тяжку працю бере самої тільки пенсії 480.000 корон річно, не вчисляючи сюди инших додатків і доходів.

Також анґлійські ґенерали не можуть жалувати ся на низькі платнї. Начальний вожд анґлійської армії бере майже мілїон корон річної пенсії, а оба маршалки армії одержують річно по 600.000 корон. З сего видко, що як в инших краях, також в Анґлії, кажуть собі великі пани добре платити за свою „тяжку" працю.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

НИДІНЄ ЗЕМЕЛЬНОЇ ВЛАСНОСТИ В СТАРІМ КРАЮ.

Землї в старім краю не тілько „мало“, але щораз менше. А менше стає й через нові будинки і через поділи. Найновійша урядова статистика (рахунок) виказує цікаві річи, які діють ся в останних лїтах в Галичині і Буковині в порівнаню з иншими краями австрійської держави.

І так Галичина мала в р. 1900 мешканців 7 мілїонів 316 тисяч, а в 10 лїт потому то є в р. 1910 вже 8 мілїонів 22 тисяч. Приріст виносить 9.7% зовсім там само як на Буковині, котра в р. 1900 мала 730 тисяч мешканців, а в 10 лїт опісля 801 тисяч душ. В цілій Австрії приріст населеня виносить 9.2%, а приміром в богатій Чехії лише 7.2%.

Цїла Галичина має всеї землї 7 мілїонів 849 тисяч 252 гектарів*), а Буковина 1 мілїон 44 тисяч 191 гектарів. З того має Галичина ріллї 3 мілїони 799 тисяч 879 гектарів, а Буковина 288 тисяч 184 гектарів.

Ґрунту занятого під будову і подвіря та обори разом з неужитками є в Галичині 273 тисяч 154 гектарів, а на Буковині 34 тис. 776 гектарів.

Господарств має Галичина один мілїон 8 тисяч 541, а Буковина 109 тисяч 170. Почислені тут всї господарства без розбору, так найбільші, як і найменші.

Число господарств після їх цїлого обшару (ріля, пасовиско, ліс і неужитки) є таке:

	Господарства о обшарі в гектарах:				
	нижше 2	від 2 до 5	від 5 до 20	від 20 до 100	понад 100
Галичина	126.574	276.574	189.138	10.861	5.467
Буковина	61.850	31.263	13.622	1.841	585

З того бачимо, що великих посїдачів є в Галичині всего 5 тисяч 467, а на Буковині 585; т. зв. хлопських дуків є у Галичині 10 тисяч 861, на Буковині 1 тисяч 841. Величезна решта, то малоземельні або дрібноземельні господарства. Якби навіть геть усї господарства (і панські) розділити між селян, то в Галичині припало би на одно господарство 7 гектарів і 8 десятих частин з одного гектара, а на Буковині 9 гектарів і 6 десятих гектара. Виходить, що й тоді не дуже на чім було би ґаздувати! А тут що року всї господарства все більше карловатіють через поділи і прийде час, що не вистарчуть навіть на дорогу до Америки. І втечи не буде за що від свого „гаразду“ до чужого краю!

Про упадок наших господарств сьвідчить найлїпше те, що число худоби сильно меншає. За 10 лїт, то є від р. 1900 до 1910 зменшило ся число рогатої худоби в Галичині о 213 тисяч штук, а на маленькій Буковині понад 13 тисяч штук. Нема що дати їсти худібці, тай тому її менше.

Галичина, що мала в р. 1880 над 609 тисяч овець, доґаздувала ся по 20 лїтах до того, що має лише 359 тисяч штук.

Число ялівника за останних 10 лїт також сильно упало і то в обох краях: в Галичині з 527 тисяч на 480 тисяч (отже о 47 тисяч штук), а на Буковині з 60.700 на 55.400 (о 5.300 штук).

Тільки число безрог піднесло ся в Галичині за останних 10 лїт (від 1900 до 1910) о 46%, а на Буковині о 19%. Але з того невелика користь для загальної господарки, бо рівночасно певно прибуло більше всяких дармоїдів, котрі не сїють ні орють, а жиють на кошт працюючих людий, по ріжних повітових виділах і т. п.

Вигляди на будуче невеселі. Наш старий край жде щораз більша нужда. Дотеперішний прихід з землї можна вдержати бодай на якийсь час тільки одним способом: по можности не допускати до дальшого роздріблюваня ґрунтів. В тій цїли мусять наші люди давати дїтий до шкіл і до ремесла. Найскорше можна зі школи дійти до власного хлїба через укінчене учительського семінара, де наука треває тільки 4 роки. Зарібкова еміґрація до Прус і Америки не здержить зменшуваня господарств, вона може тільки скріпити наші господарства грошево.

З „Громадського Голосу.“

*) Один гектар, то не цїлих 2 морги (= 1.737 морга).

СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ ПЕРЕД АЛЬБЕРТІЙСЬКИМ СОЙМОМ.

Альбертійські лїберали, йдучи безцеремонно проти українських культурних домагань, дійшли до заперечуваня нашої національної окремішности та до міркованя про нашу російську приналежність! Міністер просьвіти Джан Бойл рішив прогнати українське слово з альбертійських шкіл, оттимто відмавляє учительських кваліфікацій навіть таким Українцям, що мають університетське образоване, проганяє зі шкіл українських учителів за те тільки, що вони пояснюють дїтворі англійські незровумілі річи в рідній їх мові, а на місце усуваних установляє учителями своїх політичних аґітаторів, які не мають зовсім кваліфікацій на учителів та дуже часто допускають ся навіть злочинів проти моральности супроти чисельної дїтвори.

У боротьбі за права української мови по школах, яку ведуть наші альбертійські переселенці з альбертійськими лїбералами, стрінули ся вони з підмогою англійських консерватистів, котрі в своїй пресї рішучо обстоюють за домаганями Українців, щоб до народних шкіл допущено також рідну мову українських поселенців.

Ось так найбільше розповсюднений в Канаді англійський консервативний тижневник „Family Herald Weekly Star, полемізуючи з атаками лїбералів на наших поселенців, заявляє, що вони є знаменитим типом імiґрантів, яких страту відчувала би Канада болючо“.

Справа шкільна не остала без відгомону і в альбертійськім провінціональнім соймі. Ось в дискусії над престольною промовою зійшов лїберальний посол Ґарапі (французький переверґень) і на становище міністра просьвіти Бойла в українській шкільній справі та заявив таке: „Не много днїв тому назад опозиційна (консервативна) преса забувши, що наші прості школи є найдосконалійші, напала завзято і несправедливо на міністра просьвіти за те, що він вибрав найприроднійшу і наймудрійшу дорогу, домагаючись, аби англійська мова стала конечно підставою публичного виховання в сїй провінції“.

Сей passus лїберального бесїдника повитали другі лїберальні посли грімкими оплесками. Найдужче-ж плескав одинокий „русскій“ посол Альберти Шандро, якого вибір переформували англійські лїберали проти самостійного українського кандидата. Для зрозуміня русофільської нікчемности слїд згадати, що для Бойла, який заслужив собі аплявз Шандра, чужинцї не істнують та що за його урядованя не сьміють в Альберті істнувати навіть приватні домові школи, бо ходжене до них вважати-муть власти кариґідним „truancy“ — дармованєм!

З опозиційних консервативних послів торкнув ся в дебатї над престольною промовою справи українських шкіл посол Твіді. Він, згадавши про заяву міністра просьвіти в справі трудностий з українськими школами, сказав, що сподіє ся, що про міністра говорили правду, немов то він сказав, що жадна друга мова, а лише англійська буде вживати ся за предмет науки в публичних школах Альберти. Коли міністер просьвіти тримає ся дальше сего становища, то не дістане нїколи одноголосного попертя опозиції.

ГОЛОВНИЙ ЕМІҐРАЦІЙНИЙ ВИНОВНИК.

Читаємо в 214 ч. (з 26. вересня с. р.) львівського „Руслана“: Вже від довшого часу не сходить із стовпців галицьких часописий голосна справа переселенчого товариства „Canadian Pacific“. І в однім з послїдних чисел „Руслана (ч. 208) порушено се питанє в статї „Готель під нуждою“. Тут читаємо просто ось що: „Товариство „Канадіен Пасіфік“ займає ся вербованєм і виправлюванєм польських і руських селян до Канади, а робить се способом на глум усяким понятям про культуру і моральність“.

І всї часописи, кромі хиба інтересованих, майже тими самими словами осудили і осуджують діяльність згаданого товариства. Ба навіть суд заняв ся аґентами „Пасіфіку“ і одного з них, Ганюша, засудив на арешт. Значить, робота канадійського товариства є понад всякий сумнїв справдї „некультурна і неморальна“.

Як нераз однак, так і в тім случаю, малих виновників замикають, а великі на волї гуляють!.. Засуджують на арешт Ганюша, осуджують посла Петрицького і тов., а лишають в супокою головного, ґенерального аґента канадійського товариства, аґента, для котрого такі Петрицькі се лише помічники, підаґенти, для котрого Ганюш се лише відвічальний перед властями заступник. Сим аґентом, як загально відомо, є о. Лев Сембратович.

Прикро нам писати цїлу правду про сьвященика, немило нам прати прилюдно свої власні бруди, але годі! Справа так важна, згіршенє так велике (і загально відоме), що не напятнувати прилюдно о. Сембратовича, значило би, хиба солідаризувати ся з ним.

О. Сембратович се личність в кругах львівського духовеньства доволї знана. Се той самий, що покинув жінку, наробив немало довгів, котрі мав покрити високий церковний достойник, і виїхав до Америки та й тут, не загрівши довго місця, вернув до Австрії вже яко ґенеральний аґент товариства „Канадіен Пасіфік“ з осїдком у Відни. З рамени сего товариства запросив о. Сембратович деяких визначних Русинів до участи в їзді звісним люксусовим поїздом. Ся панська приємність мала настроїти прихильно провідників руського народа до справ і аґентів товариства.

Дальшими середниками, яких цїль або замикати уста, або приєднувати собі впливових людий, се виставні обіди у Жоржа, або вожене наших патріотів автомобілями та буфоноване їм „панськими“ манєрами, а ще більше блягою. Так ішло якийсь час і то ішло явно. Явно (значить перед сьвідками) признавав ся о. Сембратович, що є в службі товариства „Канадіен Пасіфік“, явно признавав ся, що побирає около 700 кор. місячно платнї від него, явно обурював ся на „зацофанїсть“ і „галичаньство“ тих сьвящеників, що називали перед ним цїлу справу по імени і переконували його, що веденє таких аґенд найменше до лиця сьвящеников. До сего всього признавав ся давнїйше о. Сембратович при сьвідках, а пізнїйше, коли часописи почали згадувати і про него, він мав відвагу заявити в „Дїлї“, що з товариством „Канадіен Пасіфік“ не має нїчого спільного. Випирати ся свого дїла, своїх робітників і заступників (Ганюш є в додатку ще й свояком о. Сембратовича), се вже не по джентельменськи.

Коли прилюдна опінія не щадить в сїй справі людий сьвітських, то на скількож більше напятноване заслугує сьвященик, що в тій некультурній і неморальній роботї має провід, що нею безкарно з Відня управляє. На напятноване заслугує тим більше, що впихаючись в товариства людий високо в нашій церкві поставлених і чванячись відтак їх прихильностию, а навіть приязнию, може викликати в суспільности неслушне підозрінє, що ті круги похваляють і солїдаризують ся з його злочинною роботою, що апробують його неморальне і високо згіршаюче житє.

Неймовірний процес.

Саме в тих днях відбуває ся в Київі сензаційний судовий процес Мендля Бейліса, київського Жида, якого державна прокураторія обвинює о морд, поповнений з ритуальних причин на молодім християнськім хлопцю.

Прокураторія старає ся перед судом доказати, що обвинений замордував хлопця тому, бо ритуальні жидівські приписи вимагають, щоби від часу до часу з рук жидівських поляла ся християнська кров. Природна річ, що тим незвичайним процесом є заінтересований цїлий культурний сьвіт.

Можна до Жидів ворожо відносити ся, можна їх ненавидїти, але ніяк не може здоровий чоловік в се повірити, щоби жидівська релігія, і то в теперішних часах, наказувала своїм вірним мордувати невинних людий. В се не може нїякий культурний чоловік повірити, хоч би був навіть крайно упереджений проти Жидів.

Що російський уряд не завагав ся виступити з судовим процесом проти Жида Бейліса о поповненє такого неімовірного злочину, а посередно також публично оскаржити всїх Жидів — се дасть ся витолкувати політичними зглядами. В російській суспільности панує тепер — оправдано чи не оправдано, се річ обоятна — сильний протижидівський рух. В своїй борбі проти поступових ідей і течій, які стають вже дуже небезпечними для пануючих порядків в Росії, хотять російські реакціонери, які найбільше стратили би на сім, колиб в Росії запанували инші часи, використати ненависть у широких мас до Жидів для своїх цілий. Тому, що з поміж жидівського населеня є доволї богато борців, які в імя поступу та в цїли здобутя належних прав для широких мас робучого люду працюють над поваленем теперішного устрою Росії — реакційна офіціяльна Росія всякими способами і при всякій нагоді старає ся визвольну боротьбу лучших, поступових елементів російської суспільности представити як чисто жидівську пропаґанду, якої цїлию є інтереси жидівства. А проти самих Жидів уряджує російський уряд від часу до часу погроми, та старає ся перед російським мужиком і робітником представити Жидів як одиноких виновників біди і нужди, яка панує в Росії. В сей спосіб російський уряд перекидає ненависть і гнїв народа із себе на Жидів, щоби своє пановане вициску, кривди і народної неволї дальше продовжати.

Як не скінчить ся київський процес, є він наглядним доказом, що верховодячі сфери в Росії не гордять нїяким способом, який їм тільки може послужити до проголошеня народної реакції на насильства уряду; що для них є всяка метода добра, яка їх зможе тільки удержати при власти та дає їм можність використовувати для власних цїлий темноту народа.

ЗАГАДКА БУРІ.

Коли Венямин Франклїн зумів пораз перший придержати грім з помочию свого кондуктора і прослїдити воздушну електричність, здавало ся, що загадка бурі вже є розвязана. Повстала научна теорія і удержувала ся довгі роки. Та чим дальше посували ся людські відомости, тим глибші і більше помотані проблєми насували ся до розвязаки, тим виразнїйше показує ся неточність, а навіть безосновність деяких теорий, попередно загально признаних. Ся сама судьба зустріла також теорію воздушної електричности; єствуюче вияснене повставаня бурі і електричних воздушних виладувань вже не вдоволяє новітних учених. Розпочато нові досліди в сїй царинї і осягнено вже вельми інтересні вислїди. В звітах інститута Франклїна оголосив недавно професор Гумпрей ряд нових помічень, основаних на дослїдах д-ра Сімпсона, управителя індійських метеорольоґічних стацій. Др. Сімпсон помістив в Сімлї і на полудневих сточищах Гімалаїв тисячі приладів, які автоматично записують дощеві опади і електричну напругу в воздусї; досліди провадив два роки, особливо в періодї дощів монсуму.

Здобуті вислїди є так далекосяглі, що на їх основі можна говорити про зовсїм новий погляд на єство бурі. Електричність, спроваджена опадом дощу на поверхню землї, буває часом додатна, часом відємна. Однак загальна сума додатної електричности, спроваджена опадом, є поверх три рази більша, чим сума відємної електричности, а також опади, наладовані додатною електричністю є без порівнаня частїйші. Чим сильнїйша є електрична струя, допроваджувана за посередництвом дощу з воздуха до землї, тим більша є надвижка додатної напруги; чим сильнїйший опад, тим більша скількість додатної електричности.

Опираючи ся на поміченях, взятих з природи, др. Сімпсон перевів ряд досьвідів, що мали на цїли ляборатоpійне прослїджене єства бурі в ріжних услівиях. Прояви замерзаня, зводнюваня і тертя воздушних струй не причинили ся нічим до вияснення причин громадженя воздушної електричности. Ключ до розвязки загадки найшов учений аж в розриваню крапель дестильованої води воздушною струєю. Показало ся, що повстають при сїм додатні і відємні йони і то додатні в скількости три рази більший. А що поява бурий є получена звичайно, хоч не все, з нагромадженєм збитих мас хмар, можна здогадувати ся, що сильна струя воздуха в гору є конечним услівєм їх творенця. Колиж воздух пре в гору із скоростию менше-більше вісьмох метрів на секунду, то найбільша дощева капля не може спасти проти сеї струї. Малі капельки підносять ся в гору, а великі розбиті на менші також йдуть в гору. Наслїдком сего розбитя більших капельок наступає наелєктризоване воздуха, розбиті каплї лучать ся і знова розбивають ся. Вкінцї хмара плине понад місце, де струя воздуха до гори не ставляє їй вже достаточного опору, тоді каплї спадають на землю, як дощевий опад додатно наладований.

Менші частинки води, які мають відємний ладунок електричний, можуть рівнож скупляти ся і опадати на землю, несучи їй відємну електричність, звичайно однак, по думцї д-ра Сімпсона, остають в горі і переміняють ся в пару.

Проф. Гумпрей, який оголосив вислїди воздушних ляборатоpійних помічень д-ра Сімпсона, думає, що на їх основі буде можна утворити нову теорію про повставанє бурий.

Просьба

ВИДІЛУ УКРАЇНСЬКОЇ БУРСИ ФІЛІЇ „ПРОСЬВІТИ“ В НОВІМ САНЧИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ ГАЛИЧИНИ.

Дорогі Братя!

Гірка доля загнала Вас за море шукати лїпшої долї, бо польське пановане над Вами добре дало ся Вам в знаки.

Ми остали тут на своїй рідній землї і мусимо гнутись під польським ярмом. Кождий крок за своїм правом мусимо окупувати тяжкою борбою. Не маємо своїх руських шкіл тілько, кілько нам належить ся і тому наша молодїж мусить ходити до шкіл польських де її десяткують польські учителї, або перетягають на польське. Та ще більшим ворогом для нашої молодежи є нужда, голод, через що богато мусить лишатись в дома, або в серединї науки покидати школу і перед часом їде на манївцї, або до гробу. Щоби бодай в части зарадити тїй нуждї нашої молодежи, основали ми на Лемківщинї, на самих окраїнах нашої Руси серед Мазурів в Новім Санчи бурсу, до котрої принимаємо спосібнїйшу, убогу лемківську молодїж за дуже низькою оплатою, або даром. Та щож, хотяй зі щирої душі хотїлиб ми пригорнути до себе убогі дїти, то брак гроша зневолює нас в недовзї замкнути нашу бурсу і лишити на ласку і не ласку бідні дїти. В тїй нуждї нїхто нам не поможе, бо вороги тїшать ся нашим упадком, а свої хотяй би раді помочи нам, але самі так суть обтяжені ріжними датками, що не в силї нам прийти в поміч. Тому аж до Вас, дорогі Земляки за морем, простягаємо руку і просимо та благаємо Вас о поміч — поможіть нам. Не дайте загинути нашій молодежи. Не дайте її спольщитись або змосковщитись. Поможіть нам її виховати на добрих синів України-Руси. Поможіть нам, що живемо на Мазурщинї і не дайте упасти нашій бурсї, але вспоможіть її своїми жертвами. За Вашу поміч Бог Вам заплатить, а молодїж з вдячности буде згадувати своїх Добродїїв. Імена всїх жертводателів будуть видруковані в руських часописях.

Ласкаві жертви просимо слати на адресу: Виділ тов. філїї „Просьвіта“ в Новім Санчи. Австрія, Галичина.

Всї американські українсько-руські часописи просимо дуже о ласкаве поміщене нашої просьби.

Філїя Товариства „Просьвіта“ в Новім Санчи.

В. Яворський, голова.

(Підпис секретаря нечиткий).

ПРОСЬВІТНІ ЗБОРИ

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. Вол. Кнігиницького, відбудуть ся в біжучім і слідуючім місяци в отсих місцевостях.

Жовтень:

25-го в Тавер, Па.
29-го в Централія, Па.
30-го в Мт. Кармел, Па.

Падолист:

2-го в Реймі, Па.
6-го в Белфонт, Па.
8-го в Гестінґс, Па.
9-го в Патон, Па.
11-го в Барнесборо, Па.
12-го в Спанґлер, Па.
14-го в Діксонвіл, Па.
15-го в Індіяна, Па.
16-го в Форд Сіти, Па.
18-го в Ейтсборо, Па.
19-го в Ґлен Кемпбел, Па.
21-го в Ілінор, Па.
22-го в Сайксвіл, Па.
26-го в Шефілд, Па.
30-го в Бутлер, Па.

ПРОСЬВІТНІ ЗБОРИ

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. А. Цурковського, відбудуть ся в слідуючім місяци в отсих місцевостях.

Падолист:

2-го в Нортгемптон, Па.
4-го в Колдейл, Па.
6-го в Ст. Клер, Па.
8-го в Майнерсвіл, Па.
9-го в Шенандоа, Па.
11-го в Маганой Плейн, Па.
13-го в Маганой Сіти, Па.
15-го в Тресков, Па.
16-го в Макаду, Па.
18-го в Бівер Медовс, Па.
20-го в Еклей, Па.
21-го в Фріленд, Па.
22-го в Стактон, Па.
23-го в Гейзелтон, Па.
25-го в Бервік, Па.
26-го в Ґлен Лайон, Па.
27-го в Алден Стейшен, Па.
29-го в Рон, Па.
30-го в Вілксбері, Па.

Відкрите бациля скаженини.

Відкрите бацили скаженини, довершене японським ученим д-ром Гідейом Ноґухі, є новим великим триюмфом бактеріольоґії. Від давна заходили ся бактеріольоґи коло сього відкритя, та їм удало ся здобути лише частинні успіхи. По довгих дослідах відкрив Пастевр, що скаженина є мікробічною недугою. Йому удало ся заразливу матерію зльокалізувати, а іменно в хребетнім стрижни та нервовій системі, але ніколи не удало ся йому відкрити бациля скаженини. Много бактеріольоґів повело діло Пастевра дальше, але і їм не судило ся відкрити сього бациля. Повело ся доперва в тій области д-рови Ноґухі. Свої досліди почав він в 1912 році в Рокефелерівськім інституті в Ню Йорку і переводив їх при помочи зьвірятоk, як морських свинок, кріликів, псів. Він защіплював їм ріжні заразливі матерії скаженини і слідив за їх розвоєм в їх тілі. Сьою дорогою дійшов др. Ноґухі до відкритя мікроба скаженини. В дійсности не є се бацилі а т. зв. „точкові зьвірятка", о величині від 1 тисячної до 12 тисячних міліметра. Контрольні проби йому пощастили ся. Через перенощене тих точкових зьвіряток був Ноґухі в силі викликати скаженину у зовсім здорових псів, кріликів та морських свинок. Професор Мечніков, управитель інституту Пастевра в Парижи, висловив погляд, що на основі сього відкритя мусить повести ся витворене ліку проти скаженини.

Про особу винахідчика подає такі подробиці його земляк проф. Яманукі: Гідейо Ноґухі має около 40 літ і походить з старої японської родини Самурай. Вже як молодець мав він велику охоту до всяких дослідів, особливо з стрільним порохом. Одного дня експльозія пороху відорвала йому навіть палець і місто пальця має лише кінчик. Але і кінчиком політах навчив ся добре собі помагати. Він студіював зразу в Японії і тут в 25-ім році житя одержав степень доктора. Опісля працював в Токіо як ученик звісного професора Кітасато. Перед 8 роками переселив ся до Америки і втупив до інституту Рокефелера. Др. Ноґухі має вже за собою кілька наукових відкрить, котрі з'єднали йому сьвітову славу. „Найкрасше зробить Ноґухі" казав наконець проф. Яманукі, коли лишить ся там, де є. Здаєть ся, що европейські та американські краї приносять щастє нашим дослідникам. Коли вони лише працюють в европейських та американських лябораторіях, стають скоро славними. Колиж вернуть до Японії, то — як учить досьвід — слабне їх винахідча сила, а з часом зникає зовсім".

Історія палиці.

Палиця, котра нині служить людям або за підпору, або як средство оборони від напасних зьвірят, а деколи і... людий, в давних часах була предметом мало знаним і розповсюдненим.

В 15. віці палиці уживали елеґантні пані як средство до забавки. В правдивий звичай ношене палиці увійшло допєрва в 18. віці — а послугували ся нею і мущини і женщини.

Першим князем, котрий почав носити палицю дорогу, штудерно і богато прикрашену, був Генрик 4-тий. Славною була скромненька собі палиця гебанова, з головкою із слоневої кости — власність Людвика XIII. Людвик 14-тий дав почин і ввів в звичай виробляне палиць дорогих, з богатою дорогою і гарною прикрасою, а штучним виробом. Артисти і ювилери занимались виробом тих люксусових забавок — а шляхта на французькім королівськім дворі старала ся мати найдорозші, найбогатші і найоригінальнійші палиці.

Скоро звичай ношеня палиць приймив ся і серед богатої верстви міщанства. Великанські суми вложено на закупно найкрасшої палиці. Ніхто тоді навіть не задивував ся, як хтось за палицю заплатив примірно 10 тисяч талярів.

Російська цариця Катерина дарувала була королеви шведському Густавови III. палицю, яка коштувала 60 тисяч рублів, значить на наші гроші 30 тисяч долярів.

Коли в Парижі увійшли в моду американські цилїндри, почали послугувати ся тоді палицями звичайними, високими і міцними. Опісля входили в моду палиці що раз то грубші і дійшло до того, що носили палиці так грубі, як галузе деревини, навіть з неогладженими добре сучками.

В минулім віці палиці були як добрі кияки, прикрашені в однім кінци ремінцями; але вже в другій половині тогож віку закинено ті палиці, а взялись до палиць легоньких, вироблених з тростини перцевої, а прикрашених в горі галкою, котра рівночасно служила за рукоять. В тринайцятих роках увійшли були в моду палиці із загнутими ручками. В сімдесятих роках студенти (головно в Німеччині) уживали коротких паличок (на пів метра довгих), закінчених в горі круглою плиткою із слоневої кости. Але все те „пережилось і перейлось". Відтак почали виробляти і носити палиці із срібними ручками.

Як иньші річи, так і палиця має своїх аматорів-колекціоністів, котрі залюбки закладають у себе неначе музеї палиць і нераз на сю ціль видають великанські суми грошеві. І так ґраф Бріль, міністер саського короля Фридриха Авґуста мав збірку палиць, числячу 300 штук, котрою дуже пишав ся. Талейранд мав мати ще більшу збірку.

Властителем одного з найбільших і найцїннійших збірників палиць був Генрик Беер, батько Маєрбеера. Його уперта манія збираня палиць довела його до убожества, втрати розуму і житя. Він стратив все своє майно на закупно старих і дорогих палиць.

Третий син.

(Нова теорія про ґеніяльність).

Чому Шекспір був великим драматурґом? Вольтер великим фільозофом? Петро Великий великим царем? Віктор Гіґо великим поетом? А Пастевр великим ученим? Тому — бо кождий з них був третою дитиною своїх родичів. Трета дитина є найсовершеннійша, найґеніяльнійша. Се найновійша теорія евґенетиків, яку проголошено в Парижи.

Цілий ряд біольоґічних дослідів доводить до такого заключеня: В кождій родині доходять животні сили та прикмети кождого індивідуа до найвисшої точки та совершенного розвою допєрва при третій дитині.

Первородна та другородна дитина є — так би сказати — першими етапами на дорозі до совершенности і вони позволяють лише догадувати ся, якою буде трета дитина. Перших двоє дітий — се отже несовершені сотворіня.

Инакше має ся річ з „одинокою" дитиною. „Одинокі" сини представляють рід концентрації. Вони є цілостию, се є синтезою всіх прикмет родичів. У них збирає ся все те, що є розділене між першу, другу та трету дитину.

При тім треба запримітити, що в хвилї сполуки мущини з жінкою з гори вже є означене, кілько дітий вони будуть мати. Лише в той спосіб можна собі пояснити, що „одинокий" син представляє совершенність, а при більше дітях ся совершенність припадає якраз на третого.

Ся теорія евґенетиків є особливо для Франції дуже корисна. Там чейже грозить французькому народови репопуляція (вилюднене). Котра-ж французька мати не зломить радо системи двоє дітий, коли буде мати вигляди принести сьвітови ґенія?

ВСЯЧИНА.

— Албанія має вже свого володаря. Недавно приїхала до Лондону депутація з представників албанського народа, щоби князеви Фридрихови Відови, близькому своякови анґлійського короля, жертвувати престол самостійної Албанії. Як доходять послїдні вісти з Лондону, князь Фридрих приняв пропозицію албанської депутації і вже вкоротці вїде до Албанії, щоби обняти керму сеї наймолодшої держави. Через вибір князя Фридриха албанським князем, Албанці запевнили собі поперте своєї нової держави зі сторони всїх могучих европейських держав тому, що будучого володаря Албанії лучать звязки близького спорідненя з анґлійською королївською родиною, а також з пануючими дворами Німеччини, Росії і Румунії.

— Не хочуть служити за учительську платню. Двох пастухів в добрах ґр. Тіси на Угорщині відійшли від служби, а як причину відходу подали се, що в теперішних часах не можуть вижити з 800 К. Управа дібр підвисшила їм платню на 100 К, але й сього пастухи не приняли, кажучи, що не будуть служити за „учительську платню". Колиж управа дібр підвисшила їм платню на 1200 К, зголосились на ново до служби.

— Шкільництво в Македонії. Один з визначних діячів македонської революційної орґанізації, проф. Михалевич, так осьвітлює сучасне становище Македонії. Досї в Македонії було 2500 народних, болгарських шкіл, ґімназий, семінарий і и., з 3000 учителів. Усї ті школи здобуто великими заходами. Туреччина забезпечила автономію тим школам. Та тепер, коли Серби і Греки повиганяли з Македонії болгарських вчителїв і висше духовенство, своїх оснін навчаня по школах не буде. Те саме грозить і Албанцям, бо й вони мають свої власні, національні школи, товариства, й церкви. Серби та Турки, що здавна важко дихають і скоса поглядають на усї ті establishments, наведуть боротьбу і проти них. Думки Сербів яскраво виявились на конференції в Букарешті. Коли Болгари почали від них домагатись автономії для болгарських шкіл, то вони нагадали їм про постанову своєї конференції, якою заборонювалось засновуване в Сербії шкіл иньшим національностям, крім Сербів. Двайцять років Серби гнїтили всякі прояви болгарської культури. Таксамо вони поводились і з Албанцями. Мирова конференція в Букарешті і не порішила македонського питаня.

— З міліонера замітачем вулиці. Недавно зголосив ся до начальника міста Петербурґа чоловік, котрий хотів одержати місце замітача вулиць. Чоловік сей називав ся Володимир Недохін. Начальник міста не мало здивував ся сими відвідинами, бо він мав приятеля, котрий так само називав ся, а про котрого знав, що є міліонером. Він казав сьому чоловікови війти і побачив в нїм свого приятеля, котрий попросив його о місце замітача вулиць та розказав йому свою судьбу. Перед роком одержав він по своїй матери спадщину около півтора міліона рублів, а що він був молодим та веселим чоловіком, тож великанське майно поволи минало ся. Він жив самими приємностями. Удержував велику стайню перегонових коний, мешкав в великій палаті і мав без числа служби. Днї переводив з своїми товаришами, котрих у себе постійно гостив. Вечері минали йому в товаристві його численних приятельок, на котрі видавав великі суми. В столиці знали його дами з того, що купував їм найвеличавійші дорогоцінности. Одній з них дарував навіть просторі земельні добра. Коли дійшла нераз до публичного відома вістка про якусь божевільну великопанську авантуру, то можна було з гори сказати, що Недохін був або її головним героєм або що найменше дїяльним учасником. Буденним звичаєм було у нього по вечері в перворяднім ресторанті — побити там усе начиннє.

Зрозуміла річ, що при такім марнотратнім житю маєток, хоча як великий, минав ся. Ще на кілька тижнів перед своїм з'убожінєм уладив Недохін великанський пир на однім острові під Петербурґом, на котрий приїхали гості на власнім яхті Недохіна. Останним його великанським вчинком було затоплене в ріцї Неві свого яхту, останного сьвідка колишнього богатства Недохіна. Тепер — без средств удержаня — зголосив ся Недохін по місце замітача вулиць до свого приятеля. Хотїли йому дати якесь лїпше занятє, але Недохін не приняв, бо не уважав себе сього достойним. Казав, що його засадою є: Або бути великим паном або останним дїдом.

ВЕСЕЛИЙ КУТИК.

У голяра.

Гість: Що то за робота? Пса стрижете самі, а мене тут хлопчиско мучить: мало всю чуприну не вирве.

Голяр: Бо то прошу пана, сей пес є пана радника і він мусить бути добре остриженний!

Сліпий.

— Прошу ласкаво о милостиню для мого слїпого чоловіка.

— А деж той ваш слїпий чоловік?

— Він, прошу пані, стоїть на дворі під каменицею та дивить ся, аби не надійшли де поліціянти та нас не арештували.

Циганська сповідь.

Сповідав ся циган, сповідав ся тай підчас сповіди витягнув сповідникови з кишені годинник.

„Я вкрав, каже, годинник, але нікому не скажете?"

„Не скажу, каже сповідник, се тайна сповіди. Инакше язик би мені відрізали".

По сповіди оглянувсь сьвященик, а годинника нема. Зміркував, де то він подів ся. Підчас служби Божої каже той сповідник проповідь тай говорить: „Один з тих, що нині сповідали ся, вкрав в мене підчас сповіди годинник".

А циган виставив язик, тай показує до сьвященика пальцем, що його вріжуть, як зрадить тайну сповіди.

Забогато два гриби в борщ.

Пані: Бійте ся Бога, пане пекар! Булки печете такі маленькі, а ціну підвисшиаєте так високо.

Пекар: Даруйте, пані! Я вже зменшив булки, але ще ціну зменшувати, то забогато два гриби в борщ.

Взаїмно себе перехитрили.

До пана Матвія прийшов його знакомий, пан Лука і запросив його до себе на вечер. Матвієва жінка однак була люта, що її не запрошено, тому заказала свойому мужеви йти. Пан Матвій був упертий а його жінка ще більше. Надійшов вечер. Гості зібрали ся у пана Луки і бавили ся знаменито вже кілька годин, а пана Матвія як не було так не було. „Що за причина?" — подумав пан Лука — „що мій сусід не прийшов? Ага, видко жінка не пускає: треба йти до них сейчас, тай просити обоє". Прийшов пан Лука до дому свойого сусіда, увійшов в кімнату і станув вкопаний: на однім кріслі до гойданя сидів пан Матвій і спав, а на другім кріслі до гойданя сиділа Матвієва жінка і хропіла на всї заставки. А знаєте чому? Ось тому: пан Матвій хотів конче перехитрити свою подругу і насипав їй до кави порошку на спанє. „Як засне, тоді я почимчикую до кума", — гадав хитрий пан Матвій. А Матвієва жінка хтїла за всяку ціну затримати мужа в дома і тому насипала йому до вина порошку на спанє. „Як засне" — думала — то мусить лишити ся в дома. І так обоє перехитрили себе взаїмно.

В готели.

— Чи випити ще одну чи не випити? — говорить до себе пяк.

— Черево каже випити, а розум каже, ні! — Люди знов кажуть, що мудрійший повинен уступити дурнійшому... Розум все таки мудрійший від черева, значить ся повинен уступити... а черево хоче випити...

— Кельнер! Ще одного „дрінка".

Між молодими.

Петро: Знаєш, Джан, що: Ені прибіцяла вийти за муж за Майка, єсли її погляне просто в очи.

Джан: Ну та що-ж! Та се не велика річ!

Петро: А якже, говори собі! Та як він погляне їй просто в очи, коли він зизоокий.

Циганський Хрест.

Стоїть Циган на снїгу,
Мужик приїзджає —
„Чи не хочеш ти христа?"
Мужика питає.

— „Чому не хочу?" — каже той.
„То дай десять гроший,
Будеш мати такий хрест
Хороший, хороший!"

Дав десятака мужик,
А Циган на штуки:
Гугуп навзнаки у снїг
І розкинув руки,

І легенько устає,
Устав тай регоче:
Ото, каже, тобі хрест
На снїгу, панотче!"

Місіс Ванда Язиката отвирає вікно і питає злістно бома: — Чого хочете?

Бом: — Ах пані! вже нїчого не хочу, коли можу подивляти вашу велику красоту та ще більшу ласкавість.

Місіс Ванда скромно опускає очи і подає крізь вікно бомови кводра.

Бом відходить, кланяєсь, і кричить на ціле горло:

— Ґуд бай, старе пудло, та вріжи собі, гадино, язик, щобись не покусала людий.

Іван: Мазурцю, а чому ви тримаєте свиню разом у тій хаті, де ви і жінка спите?

Мазур кольоніст: А цуз то ви собі мисліце, ци-то сьвіня юз така велька пані, зеби я для ней особне ізбе будовал?!

Жінка (дуже розгнївана): От таке то моє житє, ти від сальону до сальону, пиво, віску, портер жльопаєш як віл, а я дома сиджу та хиба зимної води напю ся.

Чоловік: Чомуж собі не загрієш води, щоби не була зимна?

Без язика коняка.

Вивів Циган на ярмарок
Коня продавати...
Посходились ярмаркові
Стали оглядати...

Оглядають: кінь як сокіл
Ґанчу не має!
А сам Циган кругом ходить
Та все промовляє:

„Що конина, то конина!
А щоб язик мала,
То вона-б вам, люди добрі,
Всю правду сказала!"

Купив якийсь ту конину,
Дома оглядає...
Аж конина його справді
Язика не має...

ПЕТРО ЯРЕМА

русьний погребник
виповнчає норичі на весїля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

Одинокий руський адвокат на цїлу Америку

Доктор прав

ЮЛЇЯН ЧУПКА

полагоджує всї справи американські. Позаже др. Ю. Чупка був адвокатом в Галичині, длятого полагодить Вам найлїпше всї справи процесові, спадкові і військові в Галичині, спорядить повновласти, контракти і всї правні документи і перепровадить інтабуляції. Адреса:

Dr. JULIAN CZUPKA,
P.O 372, 3 N Main St., Wilkes Barre, Pa.
LUZERNE Co.

R. J. Glick Агент асекурацийний від огня.
Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

ПОЗІР, РУСИНИ! 36-48

Ст. Цембрівський

РУСЬКИЙ МУЗИКАНТ
принимає замовленя на всякі забави, весїля, балї, представленя, концерта і т. д.
Адреса:
414 E. 9 St.
Door No. 20
NEW YORK.

Терплячим на

РЕВМАТИЗМ,

болї в крижах, ломаня костий, корчі і невральґію
припоручаємо

ANTY-BOLI

МАСТЬ
БІЛЬ ЗАРАЗ УСТУПАЄ.
Тисячі подяк суть нашою ґварантією.
Ціна одної рурки почтою 65 цт.
Дві рурки, $1.10.

Виробляємо Матвині капли, (девять родів) Пайн-Кіллер Лініменті, Гірке вино і всякі інших лікарств.

Пишіть по каталоґ.
PREBOL'S PHARMACY
Руська Аптика, 42—45
156 PASSAIC ST., PASSAIC, N. J.

На 3 місяці безплатної проби!

Даром 40 найкращих співанок!

10 лїтна порука на письмі!

Даємо до нашої чудесної „INTERNATIONAL" говорячої машини ч. 5 за $1.00 місячної виплати. Не лякаємо ся вислати Вам наш фонограф на 3 місяці безплатної проби, понеже він є найлїпшою машиною на торгу.

10.000 руських рекордів всегда на складї.

Пишіть еще нині по цінник рекордів! 10—

Найбільший „барґен", якого ще не бувало!

INTERNATIONAL PHONOGRAPH CO.,
196 E. Houston St., New York.
ІВАН РУДЕНСЬКИЙ, завідатель.

ПЕРШИЙ

Одинокий руський шпиталь

304 E. 14th Street, New York, N. Y.
Телефон: 5237 Orchard

приймає хорих на всякі слабости мужчин, женщин і дїти і перепроваджує всякі операції, як примірои: носа, горла, ями устної, ушии, грудні, рунтур і т. д. — при ужитю найновійших апаратів і застосованю всїх найновійших улїпшень на поли хірурґії і медицини.

Приймає ся жінки на злоги.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ

Найновійші апарати електричні. Взірцева чистість.

Шпиталь отвертий в день і в ночи.

Години офісові: від 11-ої до 3 ої в полудне і від 6-ої до 8-ої вечером, в недїлї від 11-ої до 3-ої в полудне.

Др. ІВАН СМІТ.

ЗЕМЛЯКИ! Удавайте ся в кождій слабости з цїлим довірєм до шпиталя свого краяна Д ра Івана Сміта, сина знаного руського бізнесмена з Mahanoy City, Pa., а можете бути певні, що відзискаєте здоровлє в найкоротшім часї.
35—

ДАРОМ 3-місячна проба 24 руських пісень.

$60 ФОНОҐРАФ ЗА $29.

$1.00 МІСЯЧНО

Коли Ви купуєте у нас фоноґраф, то Ви купуєте просто від КОМПАНІЇ а не від АҐЕНТА, котрий має на нім великий заробок і не може Вас вдоволити так, як ми.

Фоноґраф, який всї аґенти продають за $60, наша КОМПАНІЯ продасть Вам його за $29 і дасть Вам 24 найкрасших руських або польських пісень ДАРОМ, які можете собі вибрати з нашого каталоґа.

Ми продаємо Вам сей фоноґраф на сплату по $1.00 місячно, і дамо Вам ґваранцію на 10 лїт. Пишіть до нас по руськи або по польськи, а ми сейчас пішлемо Вам наш красний каталоґ зовсім ДАРОМ, в якім побачите наші $20 і $29 доларові ФОНОҐРАФИ. 10—

ROYAL PHONOGRAPH CO.,
91 E. 4th Street (Dep. H.) New York, N. Y.

Російсько-Американська Лїнія
Russian American Line
Pier 31st Street, Brooklyn, N. Y.

Найдогіднїйша корабельна лїнія поміж Росією і Америкою, удержуюча найбільші, найгарнїйші і найскорші російські почтові нові двошрубові кораблї, як:
»РОСІЯ« 16.000 тон, »КУРСК« 13.500 тон, »ЦАР« 13.000 тон.
До Ротердаму 9 днів, До Лїбави 11 днів (без пересїданя)

$31.00 —	III кляса	— $33.00
$45.00 —	II кляса	— $50.00
$65.00 —	I кляса	— $75.00

ВІДЇЗД КОЖДОЇ ДРУГОЇ СУБОТИ.

Звертайтесь по інформації до наших аґентів або до ґенерального заступника:
A. E. JOHNSON & CO.
27 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.
Telephone: 2850—2851 Rector.

Проч з бритвами!

Наш порошок усуває сейчас волосє з твари, бороди і де би не було, без жадного болю, не лишаючи жадних слїдів по собі. Висилаємо пачку того порошку за 1 долар, пробні дози за 50 центів. Пришліть 1 долар через моней ордер або в реджістрованім листї або почтовими марками, а ми сейчас вишлемо порошок з поясненем, як його уживати.
35—38

Адреса:
Dr. BELLIN'S CO.,
55 DELANCY ST., NEW YORK.
Потреба аґентів.

---

1 ДОЛ. МІСЯЧНО!

Чому-б не мати в своїм домі ґрамофон, при помочи якого можна почути рідні пісні, музику і танцї.

Наколи хочете бути всегда вдоволені, зверніть ся лиш до нашої фірми, яка істнує 15 лїт і здобула собі славу в цїлій Америці і Канадї.

Ось сей ґварантований на десять лїт **ГРАМОФОН** з 20 руськими піснями, котрий дотепер продавано по 55 долярів, ми продаємо тепер **лиш за $21.50**

Пришліть тілько $5.00 задатку, а ми вишлемо Вам сей прекрасний інструмент.

Маємо на складї всїлякі ґрамофони, які продаємо на сплати по 1 дол. місячно. Маємо також на складї ріжнородні інструменти.

Жадайте нашого подрібного безплатного катальоґу. 40 - 43

Greater New York Phonograph Co.,
308 Grand St., New York City.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода" по цїнї 7 цнт. штука.

Д-ра Ріхтера

Pain-Expeller

Усуває всякі болї як: ревматизм, подаґру і невральґію. Є помічним средством проти паралїжу суставів і мускулів, як також на звихненя і легкі рани. Скоро усуває перезолоду, інфлюенцу і болї горла. Запобігає запаленю легких, усуває докучливі болї груди, голови і зубів.

Чотири до пять крапель до одної склянки води дасть Вам знаменитий лїк проти всяких долеглиностий горла.

Уживаючи стало 4 краплї до одної шклянки води, усунете корчі жолудкові і зле травлене.

Сей правдивий лїк находить ся тільки в такій коробці, яка тут представлена.

Вистерігайтесь численних наслїдувань.

25 і 50 цнт. бутелька у всїх аптиках.

F. Ad. Richter & Co.,
74-80 Washington St., New York, N. Y.

ПОЧИНАЙТЕ ВІД НИНЇ ОГРІВАТИ ПЕЦОМ

званим

PERFECTION

SMOKELESS
OIL HEATER

Спанє при відчинених вікнах є найважнїйшою річию для здоровля і краси тіла. Однак встаючи рано відчуваєсь остуду.

Наколи посїдаєте сей знаменитий бездимний нафтовий пец, тодї убираєтесь вигідно і в найзимнїйшім часї.

За приложенем сїрника, пец горить в одній хвили. Опісля можете переносити його до других кімнат, і вигідно снїдати, читати або шити.

Сей пец до огріваня є зарівно потрібний всїм як і огонь, а головно є він чистий і вигідний.

Є він також гарного виробу. Спитайте Вашого продавця, щоби Вам показав сей пец або пишіть по каталоґ.

STANDARD OIL COMPANY

Paterson	(New Jersey)	Trenton
Jersey City	Newark	Camden

ДАРОМ ОПІКА ЛЇКАРСЬКА ДЛЯ МУЩИН якиx не вилїчить ся.

Заражене крови, укриті недуги мущин, утрату животности, утрату крови, ревматизм, розширене жил, гемороїди, як і слабости міхура і нирок лїчу найновійшими методами по умірковаиних цїнах. Голосїть ся ще нині. Оглядини даром. Не потребуєте платити ані доляра, доки не візстанете вилїчені. Памятайте на те, що Ви платите лише за добрі вислїди лїченя, а я лїчу, щоб вилїчити і то в коротшім часї як другі. Прийдіть відвідати мій анатомічний музей і приглянятесь там чоловікови здоровому і хорому. Вступ вільний.

Dr. WARD,
417 Sixth Ave., New York
(між 25 а 26 ул.) 42—53
Години: від 9 р. до 8 веч.; недїля: від 10 р. до 2 поп.

Русини Пітсбурґа!

Чи Ви знаєте

що гроші, то сила?

Старайте ся пізнати та почніть складати свої ощадности в стейтовім банку на розі вулиць
41— Carson і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цїлковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, спірські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ, на найлїпші лїнії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсі.

German Savings & Deposit Bank
cor. 14th & Carson Sts.,
South Side Pittsburgh, Pa.
И. Е. Рот, през., А. Н. Міллер, кас.
Ол. Бучак, урядн. банк.

S. DATTNER

С. Датнер з Ню Йорку, знаний як один зі знаменитих польских писателїв і загально відомий серед славянських націй в цїлих Сполучених Державах як щирий патріот, поручає всїм „HASSAN" циґаретки. П. Датнер, який є також визначним банкиром, говорить:

„HASSAN" циґаретки після моєї гадки суть знамениті. Вони суть також дешеві. Вдоволяючий запах і легкість сих циґареток є не до порівнаня — навіть з найдорожшими циґаретками. Я все поручаю сї циґаретки своїм краянам".

5¢

„THE STANDARD OF AMERICA".

ПОЩО ДОВШЕ ЗВОЛІКАТИ?

Чи бачите сю фотоґрафію? — Се частина тих Русинів, які закупили для себе землю на руській кольонії коло міста Мілвіл, Н. Дж. Усїх тих кольонїстів є вже доси поверх 230 фамілій, а з кождим днем се число росте і небавом усї землї на руській кольонії зістануть геть розкуплені. Хто з наших Родимців бажає тихого та супокійного житя, хто не хоче робити на других а на себе самого, хто хоче бути своїм власним паном, у своїй власній хатї, — сей не повинен зволїкати з уладженєм своєї будучности, а таки зараз поїхати на місце і оглянути своїми власними очима сю руську кольонію. Осїнь — се найвідповіднїйша пора на оглядане і купно земель, бо через зиму можна собі поробити якісь певні пляни дотично господарки на купленій собою фармі. Земля у Мілвіл є дуже урожайна, а по місцевих фабриках заробляють наші люди від $1.50 до $2.50 денно. Богато наших кольонїстів розпочали вже будову своїх хат та потрібних господарських будинків і з найблизшою весною розпічнеть ся тут живий рух, жива фармерська праця. Місцеве руське товариство під назвою „Рутенїен Нешенал Сівік Асосієйшен" має вже стейтовий чартер і в недалекім часї возьме ся до будови Руського Народного Дому, що буде стояти на дарованій Компанією землї. Окрім того розпічнеть ся небавом будова церкви і руської школи. Публичні школи аж до Гай Скул включно находять ся в місци. По щож отже тиняти ся десь-там по далеких Вестах, коли тут з малим засобом готівки можна відразу стануги на ноги. Користайте, Родимцї, з нагоди і голосїть ся до нашого офісу безпроволочно, бо пізнїйше будете жалувати. В нашім бюрі занимають місця Русини, тож легко Вам довідати ся про ті землї, які ми по дуже дешевій цїнї і на дуже легких та корисних услівях продаємо.

Пишіть або зголошуйте ся особисто на отсю адресу:

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,

476—478 DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Streets, PHILADELPHIA, PA.

Віктор Гіго.

ВАТЕРЛЬО.

З француської мови переклав *Іван Франко*.

(Конець).

XI. Злий провідник Наполеона, добрий провідник Більова.

Відоме болюче розчароване Наполеона: він надіяв ся Груші, а прийшов Бліхер, смерть замість житя. Призначене має такі зворотні точки: надієш ся бути паном сьвіта, і ось тобі остров сьв. Єлени!

Як би малий пастушок, що служив за провідника Більовови, поручникові Бліхера, порадив був йому йти лісом повисше Фрішмонта, а не долиною понизше Пляинсуа, то історія XIX в. може виглядала би зовсім инакше. Наполеон мін був виграти битву під Ватерльо. Кождою иншою дорогою крім одної понизше Пляинсуа пруська армія була би зайшла в яр непрохідний для своєї артилерії, і Більов не був би прибув на місце. „Година спізненя, — признав пруский генерал Муффлінг, — і Бліхер не був би вже застав Веллінгтона на його становищи, битва була би програна".

Як бачимо, був сам час, аби явив ся Більов. І без того він запізнив ся дуже. Ночував у Діон-ле-Монті і вирушив досьвіта. Але дороги були попсовані, а його дивізії стрягли в болоті. Гарматні вози стрягли аж по оси. Надто треба було перейти через ріку Диль вузким мостом у Ваврі. Вулицю, що вела до моста, запалили Французи. Ящики та фурґони артилерії не могли пройти поміж два ряди горючих домів і мусіли ждати, поки погашено пожежу. Вже було полудне, а передня сторожа Більова ще не могла дійти до каплиці сьв. Лямберта.

Битва, розпочата перед двома годинами, мала скінчити ся о четвертій, і Бліхер був би застав битву вже виграну Наполеоном.

По полудни цісар перший своєю люнетною доглянув на краю обрія щось таке, що звернуло на себе його увагу. Він сказав: „Бачу он там хмару, яка видаєть ся мені військом". Потім запитав князя Дальматії: „Пане Сульт, що бачиш там коло каплиці сьв. Лямберта?" Маршалок звернувши люнету в той бік відповів: „Чотири або пять тисяч людий, Ваше Величество. Певно Груші". Але темна лінія стояла недвижна під хмарним небом. Всї люнети ґенерального штабу почали вдивляти ся в „хмару", яку побачив цісар. Дехто сказав: „Се військо на спочинку". Многі сказали: „Се дерева". І справді хмара не рушала ся. Цісар вислав на розвіди до сеї темної точки дивізію легкої їзди Домона.

Більов так таки не рушав ся. Його передня сторожа була дуже слаба і не могла вдіяти нічого. Він мусів ждати на головну силу армії і мав наказ прилучити ся до неї перед виступом на боєву лінію. Але о пятій годині Бліхер почувши про небезпеку Веллінґтона дав наказ Більову вдарити на Французів, і сказав ті памятні слова: „Треба відітхнути анґлійській армії".

Швидко по тім дивізії Льостіна, Гіллєра, Гакке та Риссєля розвинули ся перед корпусом Льобау, кавалєрія князя Вільгельма Пруського виступила з парийського ліса, Пляинсуа запалено, а пруські кулі почали дощем падати аж до рядів ґвардії, що як резерва стояла за Наполеоном.

XII. Ґвардія.

Решта відома. Наступила третя армія, поле битви змінило ся, 86 гармат загриміло раз по разу, перший полк Пірха надійшов зараз за Більовом, далї їзда Цітена під проводом самого Бліхера. Французів відкинено, Марконета виперто з площини Оена. Дірітта змушено уступити з Папельотта, відперто Донзельота й Кіота, на корпус Льобау ударено з боку. Нова битва з настанем ночі впала на наші полки вже розбиті. Вся анґлійська лінія виступила зачіпно і рушила наперед у величезний пролом, зроблений у француській армії. Анґлійська стрільба й пруська стрільба допомагали одна одній. Знищене, розбите чола, розбите боків, і серед сего страшного погрому ґвардія виступила на боєву лінію.

Чуючи, що йде на смерть, вона закричала: „Най жиє цісар!" Історія не знає факту більше зворушливого, як ту смерть супроводжену окриками.

Небо було хмарне весь день. На раз у тій самій хвили, о 8-ій годині вечером хмари на обрію розсунули ся, і з поза вязів понад гостинцем Нівелля проглянула величезна, понура заграва заходячого сонця. Таку заграву бачили під Австерліцом.

В тім виступі до бою кождий баталїон ґвардії був під командою ґенерала. Се були Фріян, Мішель, Руге, Гарльє, Малє та Поре де Морван. Коли високі шапки ґренадієрів ґвардії з широкими бляхами та орлами показали ся — симетричні, уставлені простолінийно, спокійні, горді серед сумерку сеї борби, ворог почув пошану для Франції. Здавало ся, що 20 побід виступає на поле битви з розпростертими крилами, і ті, що мали в руках побіду, почули себе побідженими і відступили. Але Веллінґтон крикнув: „Стій, ґвардія, й цїляй просто!" Тодї червоний полк анґлійської ґвардії, що лежав за плотами, підняв ся, хмара куль посипала ся на трибарвну хоругов, що трепала ся довкола наших орлів, усї кинули ся на перед і почала ся остатня різня. Цїсарська ґвардія чула серед сумерку, що армія відступає довкола неї, і починаєть ся широка порожнява розсипки, почула окрики: „Ратуй ся, хто може!" замість окриків „Най жиє цїсар!" Та не вважаючи на втеку поза нею вона йшла і йшла на перед, чим раз більше нищена і вмираючи ступнево при кождім дальшім кроці. Не було в ній анї хитких, анї боязливих. Кождий вояк у тім полку був такий самий герой, як ґенерал. Ані один із них не жахнув ся перед самовбійством.

Ней, майже непритомний, великий усею висотою добровільної смерти, наражував себе на всї удари в тій різанинї. Пятого коня вбито під ним. Весь облитий потом, з горючими очима, з піною на устах, в розщепленім уніформі, маючи одну еполєту до половини розтяту ударом шаблї якогось кінного ґвардійця, а бляху великого орла помняту кулями, кровавий, обризканий болотом, величний, зі зломаною шпадою в руцї він крикнув: „Гляньте, як умирає маршалок Франції на поли битви!" Але дарма, він не вмер. Він був сам не свій з обуреня і кинув питанє Друе д' Ерльонови: „Чи не хочеш дати вбити себе?" Но серед усеї тої артилєрії, що мордувала горстку людий, він кричав: „Чи-ж нема нїчого для мене? О, я хотів би, аби всї анґлійські кулї влетіли в мій живіт!" Нещасний! Ти мусів дожити до француських куль.

XIII. Погром.

Безладє поза ґвардією було гідне пожалуваня.

Армія уступила нагло від разу з усїх сторін, від Гуґомонта, від Гай-Сента, від Папельотта, від Пляинсуа. Окрики: „Зрада!" — наступили по окриках: „Ратуй ся, хто може!" Армія, що розсипаєть ся, се розталь. Все хилить ся, слабне, тріщить, пливе, котить ся, паде, штовхає, спішить і валить ся на перед. Розгардіяш незвичайний. Ней хапає коня, вскакує на нього без капелюха, без кравати, без шаблї, зупиняєть ся поперек дороги, що веде до Брюкселї, і затримує однаково Анґлійцїв і Французів. Він силкуєть ся затримати армію, кличе її, лає, чіпляєть ся до втікачів. Їх юрба пориває його з собою. Вояки тїкають кричачи: „Най жиє маршалок Ней!" Два полки Дірітта бігають сюди й туди помішані, кидаючи ся між шаблями уланів і градом куль бриґад Кемпта, Беста, Пакка та Райлєндта. Найгірша часть битви, се розсипка. Приятелї вбивають один одного, аби втекти. Шкадрони та баталїони ломають і розсипають одні одних, як величезна піна битви. Ся хвиля поривае з одного боку полк Льобау, а з другого полк Рея. Даремно Наполеон робить мури з решти своєї ґвардії, даремно висилає свої прибічні шкадрони для остатнього зусиля. Кіот уступає перед Вівієном, Келлєрман перед Ванделєром, Льобау перед Більовом, Моранд перед Пірхом, Домон і Сіберк перед королевичем Вільгельмом пруським. Гійо, що проводив атак цісарських шкадронів, упав під ноги анґлійських драґонів. Наполеон жене ґальопом здовж утїкачів, кличе до них, налягає, грозить, просить. Всї уста, що в ранї кричали: „Най жиє цісар!" тепер мовчать роззявлені і ледво пізнають його. Пруська їзда, що сьвіжо надійшла, кидаєть ся в вир битви, летить, сїче шаблями, рубає, тне, вбиває, мордує. Запряги зривають ся, гармати тїкають, фурвези відпрягають конї від гарматнїх ящиків, і вживають їх для втеки. Фурґони, поперевертані до гори колесами, загатили дорогу і причиняють ся до різнї. Люди толочать ся, дусять ся в стиску, біжать по трупах і топчуть живих. Руки відмовили служби. Шалена юрба заповняє дороги. Стежки, мости, рівнини, горби, долини, ліси заповнені тою розсипкою 40.000 людий. Крики, розпука, ранїстри та мушкети кидають у збіже, перехід прорубують ударами шаблї. Нема товаришів, нема офіцирів, нема ґенералів, тільки сам невисловлений страх. Цітен січе шаблями Французів до схочу. Льви поробили ся заяцями. Така була ся втека.

В Женаппі попробували завернути, ставити чоло, утворити ряди. Льобау зібрав 300 людий. Забарикадовано вхід до села, але за першим вистрілом пруської артилєрії всї почали тїкати, і Льобау дістав ся до неволї. Ще доси видно слїди тих картачових вистрілів на старім мурі цегляного дому на право від дороги, кількадесять кроків перед входом до Женаппи. Прусаки вірвали ся до Женаппи, шалїючи мабуть тому, що так дешево одержали побіду. Погоня була дивовижна. Бліхер наказав убивати всїх. Француський ґенерал Роґе дав сумний приклад загрозивши смертю кождому француському ґренадієрови, який приведе йому живого Прусака взятого в неволю. Бліхер перевисшив Роґета. Ґенерал молодої ґвардії Дієм, припертий до дверий гостинницї в Женаппі, віддав свою шпаду пруському гузарови; сей узяв шпаду і вбив ґенерала. Побіда кінчила ся мордованем побіджених. „Караймо, бо ми історія!" — такими словами обезчестив себе старий Бліхер. Ся жорстокість була вершком погрому. Безнадійна розтїч перебігла Женаппу, перебігла Катр-Бра (чотири руки), перебігла Ґоссей, перебігла Фран, перебігла Шарльруа, перебігла Тюін і зупинила ся аж на границї. І хто-ж то так утїкав? Велика армія.

Сей переполох, сей страх, сей упадок і руїна найвисшої відваги, яка коли будь здивувала історію — чи се було без причини? Нї. Тїнь величезної правицї підіймаєть ся над Ватерльо. Се день призначеня. Надлюдська сила спровадила той день. Відси той вираз трівоги на лицях. Ось чому ті всї великі душі віддавали шаблї. Ті, що побіджали Европу, полягли купами, не маючи більше анї що робити, анї що казати, почуваючи в темнотї страшну присутність судьби. Від того дня змінив ся вигляд на будучність людського роду. Ватерльо, се зворотниця XIX віку. Мусів упасти великий чоловік, аби настало велике столїтє. Сего доконав Той, котрий не відповідає на питаня. Понад битвою під Ватерльо перейшло щось більше, ніж хмара і ніж метеор; туди перейшов Бог.

Коли запала ніч, на полї недалеко Женаппи Бернард і Бертранд ухопили за поли сурдута і зупинили чоловіка безтямного, задуманого, понурого, що занесений аж сюди бігом розсипки зліз із коня, взяв під паху поводи свойого коня, і вперши очи в далечінь, сам вертав до Ватерльо. Се був Наполеон, що ще пробував іти на перед, великий люнатик сего розвіяного сну.

XIV. Остатний квадрат.

Деякі квадрати ґвардії, недвижні серед повенї розсипки, мов скелї серед рвучої води, держали ся аж до ночи. Ніч надходила і з нею смерть, та вони чекали сеї подвійної тїтьми непохитно, і дали огорнути себе нею. Кождий полк, відрізаний від инших і не маючи ніякого звязку з армією розбитою зо всїх сторін, умирав сам для себе. Для сеї остатньої битви вони позаймали становища одні на височинах Россомми, инші на площині Мон-Сен-Жана. Тут полишені, побіджені, страшні та понурі квадрати конали серед страховищ. Ульм, Ваґрам, Єна, Фрідлянд умирали з ними.

В сумерці, коло девятої вечером у низу площини Мон-Сен-Жана стояв один такий квадрат. У тій похоронній долині, при кінци того нещасного яру заваленого кирасієрами, а тепер заповненого масами Анґлійцїв, під стрічним огнем побідної ворожої артилєрії та страшенно густим градом куль сей квадрат не переставав бороти ся. Ним командував невідомий нікому офіцир Камброн. По кождім вистрілї квадрат меншав, але відповідав огнем. Гарматам відповідав вистрілами мушкетів, і раз за разом затїснював свої чотири стїни. З далека втїкачі зупиняли ся на хвилю задихані та прислухували ся в темнотї до сего понурого гроходу, що слаб помалу.

Коли з сего леґіону лишила ся вже лише жменя, коли з його хоругви лишив ся вже лиш один цурпалок, коли їх мушкети, вичерпавши кулї, стали тілько дручками, коли купа трупів стала більшою від купки живих, поміж побідителями повстав якийсь сьвятий страх перед сими героями готовими на смерть, і анґлійська артилєрія, немов спочиваючи, затихла на хвилю. Се був хвилевий спочинок. Борцї бачили довкола себе рої привидів, постати людий на конях, чорні профілї гармат, біле небо, що прозирало крізь колеса та лявети; кольосальна голова смерти, яку бачуть герої завсїгди серед диму в глубинї битви, посувала ся до них і вдивляла ся в них. Серед вечерових сумерків вони могли чути, як набивано гармати; горючі льонти подібні до очий тиґра серед нічної тїтьми творили колесо довкола їх голов. Та ось усї канонери анґлійських батерій попристували до гармат. Та в тій хвили анґлійський ґенерал, після одних Кольвіль, а після других Майтленд, зворушений, зупиняючи остатню хвилю завішену над головами тих людий, крикнув до них: „Хоробрі Французи, піддайте ся!" Камброн відповів: „Стара ґвардія вмирає, але не піддаєть ся!"

XV. Камброн.

Битву під Ватерльо виграв не Наполеон, що ратував ся втекою, не Веллінґтон, що відступав о 4-тій і був у розпуці о 5-тій, не Бліхер, що зовсїм не брав участи в битві. Битву під Ватерльо виграв Камброн.

По слові Камброна анґлійський голос відповів: „Пали!" Батерії сипнули іскрами, згіре затрясло ся, всї спіжеві гирла ригнули картачами в останнє. Широка лява диму, слабо побілена місячним сьвітлом, заклубила ся в гору, а коли розвіяла ся, на полї битви не було нічого. Страшна решта щезла, ґвардія вся згибла. Чотири стїни живої твердинї полягли. Лиш десь кудись між трупами можна було чути тихе стогнанє. Отак сконав остатнїй леґіон француський, більший від римського, на площинї Мон-Сен-Жана.

НА ТОРЗІ.

(Образок з малого місточка).

— Ґаздине, що вам дати за сих троє курят?

— Дасьте, панї, девять шісток тай беріть!

— Не варті стілько, бо малі і худі. Дам без торгу сїм шісток і пять ґрейцарів. Берете?

— Нї! Ви, видко, не годували николи курят, коли так мало дасте.

— Годувала і тому знаю, що більше не варті. Отже не дасьте?

— Нї!

Панї відходить в одну сторону, селянка в другу. До панї приступає жидівка.

— Я панї куплю сї курята, але дасьте менї зарібку пять ґрейцарів?

— Дам! Купіть!

— Ґаздине-е, чуєте? — кричить жидівка. — Зачекайте!

Ґаздиня стає. Панї підходить близше і прислухує ся розмові жидівки і селянки.

— Ті горобцї на продаж?

— Які горобцї? — обурює ся ґаздиня.

— Ну, сї курята. Ой,йой! Що то за курята?! Пірє і кости! Тримайте їх добре, бо з вітром полетять.

— То не купуй, коли тобі не до вподоби!

— На щож ви їх принесли до міста? На показ? Нема чим хвалити ся. То встид для порядної господинї такі курята виносити на торг.

— Чогож ти хочеш від мене? Хиба я силую тебе купувати? На що купуєш?

— На що купую? Я підгодую собі і потім заріжу. Ну, що вам дати?

— Вісїм шісток.

— Вісїм шісток?! Що ви собі так дорого рахуєте? Се пірє чи лаби?

Жидівка виймає з кишенї шість шісток, бере курята у запаску, притримує їх одною рукою, а другою дає селянцї гроші. Селянка числить.

— Чи ти, нарнива Суро, здуріла, чи що? Менї вже давали сїм шісток і пять ґрейцарів!

— Що я тому винна, що ти така дурна і не брала?

— Ти сама дурна, помийнице! Ади! Шість шісток дає! На! маєш свої гроші і віддай курята! Ще чого не бувало!

— А кількож ти хочеш?

— Казалаж я тобі, що вісїм шісток.

— Ну, і як? Нїчого не спустите? Се по якому? Як у великих панів: що їм заправлять, то платять?

— Спущу два ґрейцарі.

— А я наложу два ґрейцарі. На, маєш!

Шість шісток все ще лежать на отвертій долонї селянки. До них докладає жидівка два ґрейцарі. Панї стоїть з боку, усьміхає ся і думає собі, коли люди почнуть числити на корони і сотики. За двацять лїт не привикли і числять по давному.

Селянка сердить ся.

— Віддай курята! Ади, забрала курята, як свої, у запаску, і кепкує собі з християнина! По два ґрейцарі накидає!

— А ти по кілько спускаєш?

— Менї вільно, бо курята мої!

— Ну, і менї вільно, бо гроші мої. А я вам кажу, ґаздине, щоби я так щасливо до своїх дїтий вернула ся, що сї курята не варті більше, бігме, що не варті. То, що я вам даю, нїхто вам не дасть. Аби я так щасливий день мала!

— Що за жидівська напасть на мене! Віддай курята, нарнива! Раз кажу тобі!

— Та що ти все: „нарнива тай нарнива!" Яка менї ґаздиня зателенана! Від поросят прийде і не вміє з людьми по людськи говорити! Чи я в тебе хлїба просила, аби ти менї так казала? Твої курята, а мої гроші. Тут нема жадної ласки.

— Та бо ти, Суро...

— Я не є ніяка Сура, я є Рухля! (Жидівка змінює голос на ласкавійший). Слухайте, ґаздинько, чого ми будемо перечити ся? Докину вам ще три ґрейцарі, — на! маєте! Най страчу! Разом шістьдесять пять ґрейцарів. Чекайте, порахуйте! Се корона, се шістка, а се пять —і будьте здорові!

— Гов, чекай! Ади, вже би йшла! Таж та панї, що он-там стоїть, давала менї цїлу шістку більше. Може купить тепер?

— Тепер не купить, бо я вже купила. Бувайте здорові!

Селянка перечислює ще раз гроші, потім оглядає ся і бачить, що жидівка іде просто до панї, передає їй курята, бере від неї гроші і відходить.

— Прошу панї! — відзиває ся селянка.

— Що там?

— Коли ви взяли мої курята, додайтеж ви менї шістку!

— Яким правом? Адже я в вас не купила! Сїм шісток дала я.

— Але я стратила.

— А мене то що обходить, коли ви такі дурні?! Адже я вам давала 75 ґрейцарів!

Панї хвилинку надумує ся, потім витягає десять сотиків і дає селянцї.

— Пять ґрейцарів жидівка заробила, а пять вам даю, аби разом було так, як я перше вам давала. Але скажіть менї за то, чому ви жидам скорше і дешевше продасьте, як нашому християнинови?

— Бо жиди лїпші на руку, се відома річ.

— Як лїпші на руку?

— Веде ся лїпше: чи худоба, чи кури... як їм продаш.

— Адже ми християни лїпше платимо?

— Та лїпше.

— І чомуж нам не продаєте? Ми не торгуємо ся, не ганьбимо.

— Та бо се, прошу панї, жид уміє якось так на розум поговорити. Ти йому слово, він тобі два... А з панами делїкатно, не можна нїчого сказати, нема торгу.

— Адже ганьблять вас жиди.

— Ну, тай ми їм не жалуємо. Так, знаєте, панї, якось веселїйше. А перше дїло, що лїпші на руку. Се, хоч кого спитайте, то вам то само скаже.

— Коли так, то нехай вас зневажають далї! Майте ся гаразд!

— Дай, Боже, здоровля!

О. М.

„ПАНИЧИКИ".

Два хлопцї вибрали ся на ягоди до ліса і заблудили. Довго ходили, блукали, аж зайшли до самітної незнаної хатки. О півночи почули, що хтось говорить. Насторопшили уха і почули з другої кімнати виразні слова: „Жінко, зготови рано котел, бо хочу наших паничиків зарізати". Біднї хлопцї, почувши ті слова, з перестраху не знали, що робити: „Боже наш, сей чоловік є людоїдом, втікаймо!" Вискочили через вікно кімнати і почали втікати, а немогучи найти фіртки, сховали ся до кучі, де лежали поросята і там пересидїли цїлу ніч в смертельній тревозї. На другий день прийшов до кучі господар, отворив двері, блиснув острим ножем тай каже: „Ну, мої ви паничики, послїдна ваша година". Оба хлопцї, почувши страшні слова господаря, схопили ся з місця, впали йому до ніг і почали благати, щоби дарував їм житє. Господар, побачивши хлопців, сам перестрашив ся і запитав здивований, звідки вони тут взяли ся. Хлопцї плачучи відповіли, як підслухали розмову з жінкою про паничиків. Тодї господар розсьміяв ся і сказав: „Я назвав мої свинки паничиками. Ідіть з Богом, а памятайте на будуче на приповідку:

„Не слухай під стїною,
Бо стрінеш ся з бідою".

Перевів з нїм. **Марків Василь.**

C236

ОСІНЬ.

Вітри. Дощі... Краса вмирає.
Пожовклий лист зірвавсь, летить...
Не так ласкаво сонце сяє,
Не так зелений бір шумить...
Шумить задумливо, журливо,
Неначе похорон сьпіва,
І над красою сиротливо
Дощами сльози розлива.
Вона вмира: вітри крилаті
Холодну осінь принесли,
І стали квіти цїлувати
І ніжні квіти відцвили...
Змарнїло все... краса вмирає...
Пожовклий лист кудись летить,
Не так ласкаво сонце сяє,
Не так зелений бір шумить!...

П. Гай.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк,
West Ave. & Beech St., Mt. Carmel, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Білик,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Сувак,
Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Миляновиг,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко,
Box 156, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Cumicinsky St., Ansonia, Conn.
Андрій Галечак,
257 Chirchil St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":
Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, предсідатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
А. Горбаль, касієр,
135 Main St., Derby, Conn.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошеня братських мітінґів поміщують ся в часописи безплатно, але тільки один раз. Ті оголошеня мусять бути в руках редакції найпізнійше в суботу перед виходом кождочасного числа. Оголошеня братських балів, концертів, театральних представлень і т. п. забав приймають ся до друку по 5 центів від кождої друкованої стрічки. Належитість за ті оголошеня треба слати наперед.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 209, подає до відома всім своїм членам, що річний мітінґ відбуде ся дня 26-го жовтня (октобра) с. р. о год. 1-ій попол. в парохіяльній гали. Відчитаєсь касове справозданє і переведе ся вибір нового уряду, тому кождий член має явити ся на мітінґу під загрозою грошевої кари означеної статутом. Просимо членів, залягаючих з вкладками, щоби вирівнали свої залеглости, бо коли сего не зроблять, будуть вичеркнені з членів Братства і Р. Н. Союза. — Й. Войнаровський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Повідомляємо всіх клівлендських Русинів особливо Краянів з повіту Жовківського, що ми заложили в Клівленд нове Братство сьв. Василія Вел., від. 364. Хто єще не є записаний до нашого Братства а хотівби до нас приступити, нехай сейчас зголошуєсь, бо через 2 слідуючі місяцї будемо принимати нових членів до нашого Братства без оплати вступного, а до Р. Н. Союза після статута. — І. Синюта предс., В. Ковальський, секр., М. Шийка, кас.

С. С. ПИТСБУРГ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 96, подає до відома, що мітінґ відбуде ся в неділю 26. жовтня 1913 р., о годині першій по обіді. На тім мітінґу буде справозданє касове і рахунки книжок, буде вибирати ся новий уряд і принимати ся нових членів без вступного. Хто на сей мітінґ не прийде, буде караний: звичайний член 50 цнт., а урядник $1.00. Члени, що мають деякі залеглости в того року мусять вирівнати їх на тім мітінґу. — Г. Сидор, секр.

ИСТ ЮНҐСТАВН, О. Тов. „Сокіл", від. 218, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 16. падолиста 1913 р. На тім мітінґу буде принимати ся нових членів за пів вступного до Братства, а до Р. Н. Союза після статута. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть виключені з Братства і з Р. Н. Союза. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Р. Гіль, предс.; І. Бурий, кас.; Н. Залановський, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. сьв. Стефана, від. 221, повідомляє всіх своїх членів, щоби дня 8. падолиста с. р. о год. 7-ій вечером зійшли ся на братський мітінґ, на якім будуть полагоджувати ся важні справи. Хто з членів не явить ся неоправдано, підпаде під грошеву кару, означену братським статутом. — Н. Шабага, предс.; Г. Кривовяз, секр.; І. Левтюх, кас.

ВІЛКСБЕРІ, ПА. Бр. сьв. Василія Вел., від. 278, повідомляє своїх членів, щоби в всіх братських справах члени звертали ся до секретаря Братства під слідуючою адресу: Mich. Kuchta Box 149, Wilkes Barre, Pa.

ДЖЕПЕТ, ПА. Бр. сьв. Димитрія, від. 207, повідомляє, що на мітінґу дня 12-го жовтня с. р. вибрано слідуючий уряд: Н. Ярчишин, предс.; О. Сенчишин, заст. предс.; Д. Терико, секр.; І. Кміт, заст. секр.; М. Савка, кас.; Т. Драбик, заст. кас.; С. Фанок і Л. Монастирський, члени контр. комісії; М. Пічінка, капітан; В. Горіх і В. Яворський, опікуни; Ів. Кміт, опікун дітий; Д. Полигойків і В. Томашевський, післанці. — Д. Терико, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Василія Вел. від. 168, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 9-го падолиста с. р. о год. 2-ій попол. в гали Николая Ваверчака під ч. 720 Чалей стр. Кождий член має явити ся на мітінґу, бо є важні справи до полагоди, іменно: касове справозданє за цілий рік і вибір нового уряду. На сім мітінґу буде принимати ся нових членів до Братства без оплати вступного, а до Р. Н. Союза на основі статутів. Хто з членів не явить ся неоправдано на мітінґу, підпаде під грошеву кару, означену статутом Братства. — М. Даньків, предс.; А. Космина, кас.; Г. Клим, секр.

ВЕСТ НЮТОН, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 255, повідомляє своїх членів, що на відбувшім ся дня 12-го жовтня с. р. мітінґу вибрано слідуючий уряд: Н. Павучак, предс.; Л. Вулій, кас.; Д. Ворик, секр.; В. Шищук, опікун хорих; Л. Сидоряк і Й. Стахурський, контрольори. До кінця сего року буде принимати ся нових членів до Братства без оплати вписового, а до Р. Н. Союза після статута. Хто з місцевих членів не явить ся неоправдано на двох по собі слідуючих братських мітінґах, або хто з позамісцевих членів не буде платити через 2 місяці вкладок, буде після ухвали Братства засуспендований в членських правах так Братства, як також Р. Н. Союза. — Д. Ворик, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, повідомляє своїх членів, що на річнім мітінґу дня 11-го жовтня с. р. вибрано слідуючий уряд: Л. Сидорович, предс.; І. Зущак, заст. предс.; А. Тигла, кас.; І. Лянґер, заст. кас.; Й. Мартинів, секр.; Н. Товт, заст. секр.; М. Мартинів і Й. Піх, контрольори; І. Мадрянин і М. Ваплевич, опікуни хорих. [illegible] Також просить ся членів: п. Йосифа Старчевського і п. Петра Козака, щоби зголосились до предсідателя, п. Луки Сидоровича, 102 Піт стр. Н. Й. до дня 1-го падолиста с. р., бо в противнім разі будуть засуспендовані в членських правах. — Й. Мартинів, секр.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й. Бр. сьв. Юрія, від. 160, повідомляє всіх своїх членів, щоби явили ся на надзвичайнім мітінґу, який відбуде ся в суботу, дня 25. жовтня с. р. в гали під ч. 89 Бівер стр. і Рак Ровд. Мітінґ розпічне ся о 8-ій годині вечером. Важні справи до полагоди, тому кождий член має явити ся. Хтоби не прийшов, підпаде під грошеву кару, означену статутом Братства. — С. Самборський, секр.

ПОКВІТОВАНЯ ЗА ВИПЛАЧЕНІ ЗАПОМОГИ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 2954. Марія Костишак одержала $1000.00 яко посмертну запомогу по мужу Костю, чл. від. Р. Н. С. ч. 28, в Маганой Плейн, Па.

Ч. 2955. Гаврило Кульбаба одержав $500.00 яко посмертну запомогу по жені Теодозії, чл. від. Р. Н. С. ч. 318, в Нортгемптон, Па.

Ч. 2956. Анна Петрочко одержала $1000.00 яко посмертну запомогу по мужу Василю, чл. від. Р. Н. С. ч. 72, в Алден Стейшен, Па.

Ч. 2958. Гаврило Кульбаба, чл. від. Р. Н. С. ч. 33, в Нортгемптон, Па., одержав $400.00 яко запомогу по померлій жені Теодозії.

Ч. 2969. Марія Коштивал (опікунка) одержала $250.00 яко частину з сирітського фонду з посмертного по Михайлі Коштивал, чл. від. Р. Н. С. ч. 121, в Трентон, Н. Дж.

Ч. 2970. Марія Коштивал (опікунка) одержала $250.00 яко частину з сирітського фонду з посмертного по Михайлі Коштивал, чл. від. Р. Н. С. ч. 121, в Трентон, Н. Дж.

Ч. 2994. Іван Білобрам, чл. від. Р. Н. С. ч. 117, в Ню Йорку, Н. Й., одержав $200.00 яко запомогу за утрату ока.

ЖЕРТВИ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ, ОСТАЮЧІ ПІД ЗАРЯДОМ „СВОБОДИ"

1. Жертви на фонд „Рідна Школа" в Галичині.
2. Квадратові метри на Український Город у Львові.
3. Жертви на приватну українську гімназію в Збаражи.
4. Жертви на курси висшої осьвіти для Тов-а „Просьвіта" у Львові.
5. Жертви на ювилейний дар Іванови Франкови.
6. Жертви на українсько-руську бурсу в Горлицях.
7. Жертви на приватну українську гімназію в Рогатині.
8. Жертви на шкільно-просьвітний фонд в Америці.
9. Жертви на фонд „Рідна Школа" в Америці.
10. Жертви на фонд ім. М. Січинського.
11. Жертви на виборчий фонд в Галичині.
12. Жертви на укр.-руську бурсу в Надвірній.
13. Жертви на українсько-руську бурсу в Сяноці.

ЖЕРТВИ НА ФОНД ІМ. М. СІЧИНСЬКОГО

Зложили дня 28. вересня с. р. на хрестинах у п. Панька Максимкова в Бруклин, Н. Й. свої лепти слідуючі жертводавці: по $1.00: пп. І. Рибак, П. Максимків; по 50 цнт.: П. Голуб, Й. Бодарк, М. Максимків, О. Максимків, Анна Селецька, Н. Селецький; по 25 цнт.: І. Козак, Н. Клапоухий, Г. Гриньгард, І. Лабяк, Ф. Харишин, О. Максимків, Юзьвак, Й. Максимків, вкінци п. Григорий Олійнюк $5.00. — Разом зібрано $12.00

Збіркою заняли ся п. Г. Олійнюк і п. І. Рибак. Честь і слава всім жертводавцям.

Оголошено в ч. 34. „Свободи"	66.85
Загальна квота	$78.85

ЖЕРТВИ ДЛЯ ПОТОВЧЕНОГО ҐІЛЯРА ЧОПЕЯ.

Бр. сьв. Георгія, від. 239 в Філядельфії, Па., зложило для потовченого Ґіляра Чопея, члена від. 85 Р. Н. Союза, квоту $6.15. Повисшу квоту відіслано на руки п. М. Марциняка, предсідателя від. 85 Р. Н. Союза.

ЖЕРТВИ НА ПРИВАТНУ УКРАЇНСЬКУ ГІМНАЗІЮ В ДОЛИНІ.

Жертви зібрані в свій час п. О. Крочаком з квоті $19.00 і Т. Грицаєм $1.00, разом $20.00, призначені первісно для Івана Дякуна (гляди ч. 10 „Свободи" з марта с. р.), після жадання переписано на річ приватної української гімназії в Долині коло Стрия.

Повисшу квоту відіслано до краю на руки п-ні Олени Леонітович в Долині.

В НЕДІЛЮ 9-го НОВЕМБРА
довершить
ПОСЬВЯЧЕНЯ МАЛЬОВАНОЇ ГР.-КАТ. ЦЕРКВИ В КАРНЕҐІ, ПА.
ЇХ ПРЕОСЬВЯЩЕНЬСТВО ЕП. ОРТИНСЬКИЙ.
На се торжество запрошує ся всіх вірних Русинів. За комітет:
о. Ротко.

ДНЯ 2-го ПАДОЛИСТА
відбуде ся
ПОСЬВЯЧЕНЄ УГОЛЬНОГО КАМЕНЯ ПІД ГР. КАТ. РУСЬКУ ЦЕРКОВ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ НЕУСТАЮЧОЇ ПОМОЧИ В ВІЛІНҐ, В. ВА.
На се торжество, що відбуде ся при участи доколичних сьвящеників, запрошує всі братства з околиці: Нефс, Ґленс Рон, Йорквіл, Торонто, Мінґо і Карнеґі.
КОМІТЕТ.

МІСІЯ В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

В Днях від 26. жовтня до 2. листопада
відбуде ся
в парохіяльній церкві в Рочестер, Н. Й.
РІЧНА МІСІЯ
під проводом Їх Преосьв. Кир Сотера при участи численного духовеньства.
Початок дня 25. жовтня о 5. год. веч.

Відтак місийні науки з відповідними церемоніями щодня о год. 8. вечер через цілий тиждень. Щодня сьв. сповідь. Закінчать ся торжества місійні в неділю дня 2. листопада Літурґією Архієрейською, котру відправить Преосьвящений Владика при асисті сьвящеників.

Всіх вірних запрашає ся до участи в тій місії. **о. В. Меренків.**

ПОЗІР НЮАРСЬКІ РУСИНИ-УКРАЇНЦІ!
ДНЯ 26-го ЖОВТНЯ с. р.
відбуде ся
ВІЧЕ
першого горожанського клюбу, ім. А. Лінкольна в Нюарк, Н. Дж. в гали під ч. 255 Корт стр. о 3-ій год. пополудни.

Справа дуже важна, тому кождий Русин-Українець повинен явитись. — Т. Рудий, писар.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.
Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 368 Р. Н. С.
устроює
ДНЯ 25-го ЖОВТНЯ 1913
в гали Меркантайл, 849 Норт Франклін ул.
ВЕЛИКИЙ БАЛЬ
на котрий маємо честь запросити всіх Вп. Русинів та Русинок з Філядельфії як і з доколичних місцевостий.
Початок о год. 7-ій вечером.
Вступ з гардеробою 25 цнт. так для фамілій як і для поодиноких осіб.
С. Брейда, предс., М. Касінський, секр.

ПОЗІР РУСИНИ З ОКОЛИЦІ МІКІСПОРТ, ПА.
ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ РУСЬКИЙ БАЛЬ
устроюють два товариства:
„Запорожська Січ", від. 132 старого Р. Н. С. і тов. Богдана Хмельницького, від. 85. нового Р. Н. Союза
котрий відбуде ся
В СУБОТУ ДНЯ 1-го ПАДОЛИСТА 1913 р.
в словенській гали при Вайт стр., Мікіспорт, Па.

На сей Баль запрашаємо усіх Русинів з Мікіспорт і з околиці. Хто прийде на баль, той не пожалує. Буде добра перекуска і добірна музика.
КОМІТЕТ.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ
устроюють спільними силами
Товариства: „Руський Молод. Клюб Поступовий", „Тов. Укр. Соколів", Бр. сьв. Івана Хрестителя, Бр. сьв. Володимира, Сестр. Пресьв. Богородиці і „Драматично-сьпівацький Кружок" — на їх власний дохід,
В СУБОТУ 25. ОКТОБРА С. Р.
в „White Eagle Hall", 335 Newark Ave., Jersey City, N. J.
Вступ від особи 25 центів.
БУФЕТ У ВЛАСНІМ ЗАРЯДІ.
Початок забави о 3-ій год. попол.
ДОБІРНА МУЗИКА.
За гарну забаву ручить балевий
Комітет.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Пошукую своєї жінки з перетятою бородою, **АННИ СМАРЖ**, з Флюца, повіт Ясло. Виїхала з краю 2 роки і полишила трох дітий. Хтоби знав її адресу, най пише до: Vasyl Smarz, 2121 W. 6th St., Cleveland, O.

МОЛОДЕЦЬ 23-літний радби оженитись з дівчиною фармеркою, в віці від 18 до 20 літ. Може бути Русинка або Полька. Я є Русином, говорю по руськи, польські і анґлійськи. Жию в Америці 5 літ в стейті Мічіґен. Не уживаю ніяких алькогольичних напитків. Прошу усі зголошения і листи слати на адресу: Waslaw Korнij, 241 Serard Ave., Grand Rapids, Mich.

РУСЬКА ГР.-КАТ. ПАРОХІЯ Преображеня Ісуса Христа в Рон, Па. пошукує іспитованого дякоучителя, котрий би умів добре учити хору, дітий в школї і уладжувати представленя. Місячна платня $45.00. Посаду може обняти сейчас від 1-го падолиста. Прошу ласкаво голосити ся на адресу: Andro Jurczak, Rhone, Pa.

ЗГУБЛЕНО.

СТЕФАНІЯ БЄЛЮХ згубила готівкою $135.00 ідучи коло костела при 7-ій улици. Наколи знайшовший зверне добровільно сї гроші, дістане значну нагороду. Просить ся зголосити на адресу: M. Lysiak, 44 E. 7th St, New York, N. Y.

ТОВ. „ЗАП. СІЧ", від. 206 у Вунсокет, Р. Ай. пошукує капельмайстра, котрий би міг вивчити банду грати на всіх інструментах. Кандидат мусить знати українську мову. По дальші інформації просить ся голосити листовно на низше подану адресу: Tow. „Zap. Siecz", Box 206, Woonsocket, R. I.

СПИС І ЦІННИК КНИЖОК, КОТРІ МОЖНА ДІСТАТИ В ДРУКАРНІ "СВОБОДИ".

*Американець, веселий образ з житя народу зі сьпівами, в трох діях. — Ціна .... 15 цнт.
Америка. — Збірка віршів. — Зміст: Америка. Важкі думи. Галицьким панам у альбом. До сестри. Публика. Се що такого є? В Пенсильвенії. Два образки. Одна лиш калина. Я хочу до дому. Купить мази. Прощанє з краєм. Слава Пророка. Поет і Муза. Будучність руського робітника. Вітер по поли. Ой в мене квіточки ...звязи. — Ціна .... 15 цнт.
Бери та читай. — Ціна........ 30 цнт.
Весела книжочка з 17 образками. — Гуморнстично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, хотепів і оповідань. — Ціна .... 35 цнт.
В старім і новім краю. — Образ з сучасного житя в 4-ох відслонах. Дуже весела штука для аматорських театрів. — При кінци сеї книжки находить ся сьмішне оповіданє „Стадник". — Ціна .... 25 нцт.
*Гостина св. Николая, драматична гра для дітий. — Ціна .... 10 цнт.
*Доля галицької сироти. — Ціна .... 5 цнт.
Дещо про звірята, рослини, камінє і скали. — В сій книжці находить ся около 200 цікавих образків звірят, птахів і риб з докладним описом, де вони жиють. — Ціна .... 30 цнт.
Дещо про права і суди в Злуч. Державах, а особливо в стейті Пенсильвенії. — Ціна 10 цнт.
Дорога до сьвідомости: Капітал і праця. — Ціна .... 10 цнт.
Дорога до сьвідомости: Борба кляс... робітники організують ся. — Ціна ... цнт.
Еміґрант. — Дуже веселі пригоди з житя еміґранта. — Ціна .... 15 цнт.
З кого ся насьмівають, з того люди бувають. — Посол Петришин. — Модний адвокат. Збірка оповідань. — Ціна .... 10 цнт.
За сестрою. — Є се найгарнійше оповіданє з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, яке дотепер вийшло на американській Руси. — Ціна .... 35 цнт.
З ріжних нив. — Зміст: Вся людська твар з хвалою прийде (вірш). Чого нам дійсно потреба. Не плоти ради, не плоди (вірш). Найбільший духовий поет (Данте Алігієрі). Михайло Петрович Старицький, батько українського театру і визначний український поет. Як будуть їти шали? Ангел та пустельник (оповіданє). Дещо цікавого із природи і науки. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
*Житє і Твори Івана Франка. — Ціна 10 цнт.
Житє, зарібки, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна .. 15 цнт.
Журавлі. — Зміст: Журавлі (вірш). Закутник (оповіданє). Новітні гайдамаки (вірш). Пісні про Канаду. Пайлот Бют, оповіданє про судьбу молодого робітника-еміґранта. Звідки бере земля тепло. — Ціна .... 15 цнт.
*Жіночий язик, іспанська казка. Невдалий линч, оповіданє. — Ціна .... 15 цнт.
Зуб за зуб (оповіданє). — Бем (з каліфорнійського житя). Судьба сьвітів. Назва „Русини". — Ціна .... 10 цнт.
*Кази за циганів. — Ціна .... 10 цнт.
Казки про жидів. — Зміст: як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спілці. Пан і жид. Казка про жида. Як жид Русина правовав. — Ціна .... 15 цнт.
Книжочка рахункова. — Дуже практична книжочка до обчисловання всяких рахунків; вона є пожиточна так для бизнесменів як і для робітників. З додатком деяких цікавих відомостий. — Ціна .... 30 цнт.
Коротка історія Руси до зруйнованя Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. — Ціна .... 10 цнт.
Марія. — Зміст: Марія (уривок з поеми Т. Ш.). На чужині (вірш). Скором (оповіданє). Рік 1903-ий в старім краю. Людоїдство в Конго. Клопоти кума Софрона (вірш). — Ціна 10 цт.
Многострадальний народ. (Огляд історії українського народу). — Ціна .... 20 цнт.
Народний рух австро-угорських Русинів. — Ціна .... 20 цнт.
Напад на Січ. — Ціна .... 5 цнт.
*Оповіданє про Алі Бабу і сорок розбійників. Арабська казка. — Ціна .... 20 цнт.
О підземних скарбах. — Природнича розвідка про всякі мінерали, находячі ся в землі і як витворюють ся з них річи необхідні в житю людий. — Ціна .... 25 цнт.
Оповіданє про заздрих Богів. — Ціна 10 цнт.
*Під прапором свободи. Вибір патріотичних деклямацій. — Ціна .... 30 цнт.
*Пісні про Канаду і Австрію. Пригоди з житя еміґрантів, писані віршом. — Ціна 40 цнт.
*Пісні під нотами, друковані на почтових картках. Серія складає ся з 12 ріжнородних пісень. 1) „Думи мої", слова Шевченка, сольо. 2) „Гей по синьому морю хвиля грає", Паруб. хор. 3) „За Неманъ іду", дуєт. 4) „Ой мати, мати, москаль в хаті", сольо. 5) „Кохав мене батько", сольо. 6) „Повій вітре на Вкраїну", сольо. 7) „За тучами, за хмарами", дуєт. 8) „Заручена та Одарка", жін. хор. 9) „Ой я нещасний, що маю діти", сольо. 10) „Добре мені журати ся", сольо. 11) „Я циганка, пишний квіт", сольо. 12) „Ой ти Боже милосердний", мішаний хор. — Ціна за цілу серію (12 пісень) .... 35 цнт.
Принц і нуждар. Дуже занимаюче оповіданє славного американського писателя Марка Твейна в перекладі В. Держирупи. — Ціна 50 цнт.
Покуса. — Зміст: Покуса (оповіданє). З практичної школи (оповід.). Я тут голова (оповід.). Пісня про Канаду. 11.000 метрів над землею. Руському серцю (вірш). Вік людий, звірят і ростин. — Ціна .... 10 цнт.
*Промови, деклямації і желания на хрестинах, заручинах і весілє для кумів, старостів і дружбів. — Ціна .... 10 цнт.
Про кінець сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
Про нутро землї (з 22 образками). — Розказн про будову землї і її передпотопові здобутки. — Ціна .... 25 цнт.
Руський штукар. 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IY. Штуки жартібливі. — Ціна .... 50 цнт.
Рицар і смерть. — Ціна .... 5 цнт.
Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьмівае польську пиху. — Ціна .... 10 цнт.
Релїґійні вірованя старинних народів. — Зміст: Релїґія Єгиптян. Релїґія Халдейців. Первісна релїґія Індусів. Ісповідники релїґії Брама. Релїґія Будди. Релїґія Перзів. Релїґія Жидів. Релїґія Греків. Релїґія Римлян.—Ціна 20 цт.
*Русько-анґлїйський тлумач, з котрого можна дуже скоро навчитись анґлїйської мови. — Сторін 256, тверда оправа. — Ціна .. 60 цнт.
Слово ч. 5. — Зміст: Блаженний чоловік (з Псалтира). З книги приповісток Соломона. Чи буде що з наших дітий? Громадське житє Італїйців в Ню Йорку. Штука і архітектура на виставі в Ст. Луіс, Мо. Дві левади (оповіданє). Дещо цікавого. Зі сьвіта.—Ціна 15 цнт.
Слово ч. 6. — Зміст: Спочив мій дух... (вірш). Спокій душі. Не виносить ся серце вже моє (вірш). Потреба лїтератури. Народні школи в Пенсильвенії. Дорога любови, то Божа дорога. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
Смерть. — Зміст: Смерть (фантазія). На провесні у ранці (вірш). Війт (оповіданє). Пісня Канадийська. Внутрішний устрій козаччини. Огонь (наукова розвідка). — Ціна 15 цнт.
Степові люди. — Оповіданє з житя в донських степах. — Ціна .... 15 цнт.
Страшна пімста. — Оповіданє М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна .... 20 цнт.
Страйк. — Сценічний образ в трох діях з житя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна .... 20 цнт.
Стріляй на смерть! — Робітнича драма в 1-ій дії. (Для аматорських театрів). — Ціна 15 цт.
Товарисна ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Вороженє будучности для женщин. Вороженє будучности для мущин. — Ціна .... 15 цнт.
*Хлопська доля. — Ціна .... 5 цнт.
Хто з чого жиє? (Розвідка на тлї економічнім). — „Земля Рече" — Ціна ...... 15 цнт.
Через кордон. (Цікаві розказн еміґранта). Еміґрант (вірш). — Ціна .... 15 цнт.
Як мужик ходив до царя правди шукати (оповіданє). З гір (вірш). За землю (оповіданє). Сьвіт без Аллага (арабська байка). Як вояк пімстив ся на цареви (казка). — Ціна 15 цнт.
Які то є люди на земли? (з 22 образками і 2 мапами). Дуже цікава розвідка про всі раси людий і їх житє. — Ціна .... 50 цнт.

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖНИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛЇҐІЙНІ.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя, звичайна оправа	1.00
Бог Надежда Моя, кістяна оправа	2.00
Бог Радость Моя, кістяна оправа	1.40
Віночок, для молодіжи, звич. оправа	28
Дорога до неба, кістяна оправа	1.00
Дорога до неба, скіряна оправа	90
Дорога до неба, малий, звич. оправа	32
Друг Душі, кістяна оправа	1.30
Друг Душі, малий, звич. оправа	50
Збірник Богомолений, звич. оправа	80
Горі імієм серця, скіряна оправа	1.10
Горі імієм серця, звич. оправа	34
Хліб Душі, кістяна оправа	1.80
Молитвослов для католицьких лиць	1.20
Помилуй нас Боже, для молодіжи, скіряна оправа	80
Помилуй нас Боже, звич. оправа	50
Коляди	15
Збірник найкрасших пісень церковних	10
Ангельський хор, збірник народ.-церков пісень під ноти ч. I.	25
Ангельський хор, часть II.	5

ДРУКИ:

Книжочки платничі для вписуваня місячних вплат членів до Братств і Товариств, 50 штук	3.50
Метрики хрещеня, шлюбу і смерти, штука	3
Помянник за померших	10
Листові папери. Листи з вінєтою Т. Шевченка, М. Лисенка, Ів. Франка, Богдана Хмельницького, М. Драгоманова за штуку	2
Книжка для опікунів хорих	1.00
Сьвідоцтва лікарські для хорих членів Бр. і Товариств	3

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ.

Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Єсли хто замовляє книжки на меншу суму, то належитість може присилати почтовими марками, а при більших замовленях належить посилати гроші через почтовий або експресовий моні-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнїйше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюваню книжок посилати 10 центів на реджістер, бо трафляєсь часто, що хтось другий з краянів забере їм книжки з почти.

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за посліплатою. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

— 74 —

тя і тої фільософії от поти! І як би хто нині увільнив мене від сеї-от окраси родинного огнища — він кивнув головою в бік тих дверий, якими вийшла Регіна, — то я вважав би його найбільшим своїм добродієм.

— Ну, жартуйте здорові! — мовив Шварц.

— Пане, мені не до жартів! — мовив поважно Стальський. — Попробували-б ви пожити з нею десять літ так, як я, тоді могли-б говорити в тій справі. Знаєте, я вже надіяв ся, що нарешті доля увільнить мене — —

В тій хвилї його промову перервав дивний шум і гармідер, що доходив з надвору. Вже від доброї чверти години здалека доносив ся глухий гуркіт, мов торохтїнє далекого грому, але присутні, занятї тим, що дїялось у покою, не звертали на него уваги. Та ось гуркіт залунав десь поблизу, загримав немов валив ся якийсь деревляний будинок або сипало ся каміне з горища, і рівночасно залунотіли кроки по вулиці, почули ся різкі крики:

— Тримай! Лапай!

Усї схопили ся з місць.

— Що се? Що там дїєть ся? Валить ся щось? Біжуть за кимсь? Чи злодії? Чи розбій який?

Гармідер зближав ся чим раз близше. Торохтїнє замовкло, а за хвилю різким гуркотом обізвало ся ось тут десь недалеко, мов за стїною. Шварц і Шнадельський скочили до своїх загорток.

— 75 —

— Пробі, що се таке? Чи не горить де?

— Тримай! Лапай! — залунали скажені крики на вулиці і мов буря пролопотіла попід вікнами масова погоня. Шварц і Шнадельський уже були одягнені і попрощавши ся зі Стальським вискочили за браму і щезли в пітьмі. Гармідер віддалив ся так само швидко, як набіг. Стальський добру хвилю наслухував іще край вікна, потім вернув до стола, налив собі чарку горілки і випив, налив другу і випив, думав щось, усьміхав ся сам до себе, а потім налив іще одну чарку і випив.

XII.

А Шварц і Шнадельський тимчасом поспішали за чорною купою людий, що бігла на здогін дивовижного тарабанщика. Вони не бігли і для того лишили ся з заду. Цікаві були дізнати ся, що стало ся властиво, але ніхто з тих, кого стрічали на вулиці, не вмів їм сказати нічого певного. Се були такі, що втомлені біганиною ставали, щоб перевести дух або вертали до дому переконавши ся, що небезпеки ніякої нема. Одні говорили, що се якийсь божевільний відкись вирвав ся, другі, що то гонять якогось убійцю; один пяний сторож, що серед бігу повалив ся в сніг і не міг порядно вста-

— 78 —

— Напевно знаю. Баран говорив, що що вечера застає його над грішми і векслями.

— От би нам тепер заглянути до него!

— Ми-б йому допомогли в його роботі.

Оба джентльмени замовкли і якийсь час стояли на вулиці против Вагманових вікон і вдивляли ся пильно в сьвітляні пасма, що вибігали з нутра крізь шпари віконниць. Потім пішли далї. І знов розмова не клеїла ся. У кождого працювала фантазія над впливом нового імпульса, риючи темні ходи і прокопи в будущині.

— Слухай, Шнадельський, — мовив нарешті Шварц, — ти ще думаєш деколи про свій давній плян?

— Який?

— Махнути до Америки.

— Та як його махнеш, коли нема з чим?

— А як би було з чим?

— Ну, як би було, то може лїпше-б було лишити ся таки тут.

— А, певно, як би так виграти на льотерію або виконати золоту кобилу в Михалківцях. Але я думаю инакше: коли є воля і охота махнути до Америки, значить, повинна бути воля і охота розстарати ся на се засоби. А коли розстарати, то хоч би й таким способом, який би робив неможливим

— 79 —

дальше веґетоване тут на місці.

— Думав я й про таке, — сумно мовив Шнадельський, — та що з того. Нема щастя.

Він важко зітхнув і його щоки засперіли від надто живого спомину непріємної стрічі з пяним парубком у коршмі.

— Нема щастя! — з фільософічним спокоєм торочив Шварц. — Що се значить? Значить, що ти шукав щастя не на тій дорозі, не на тім місці, де воно є, де воно може чекає на тебе. От що воно значить. Ну, скажи, будь ласкав, що се за спекуляція: видавати себе за хлопського адвоката? Богато на тім заробиш? І на довго того вистарчить?

— Се не така зла спекуляція, як тобі здаєть ся, — розсудливо мовив Шнадельський. — Треба тільки підхопити і піддати їм відповідну справу. От що! Я з моєю великою бранкою міг би був порости в піре, як би не сей проклятий адвокат перешкодив.

— Міг би був порости в піре! — з призирством мовив Шварц. — Ну, скажи, кілько-б ти міг був заробити?

— До нового року я був би мав зо дві тисячі.

— Дві тисячі! Ну, хіба се гроші? І з такою нікчемною сумою був би ти мусїв драпувати за